

A MI SZINHÁZUNK

IFJÚSÁGI SZINDARABOK GYŰJTEMÉNYE.

7. szám

A SZERETET CSODÁJA

DRÁMA

5 felvonásban.

DON BOSCO SZALÉZI MŰVEI, RÁKOSPALOTA.

A DON BOSCO NYOMDA KIADÁSÁBAN
MEGJELENT ÉS KAPHATÓ:

A MI SZÍNHÁZUNK

Ifjúsági szindarabok gyűjteménye.

1. sz. P Á R B A J

Misztikus dráma egy felvonásban.

Az őrangyal és a sátán megrázó küzdelme
egy kárhozatába induló ember lelkéért.

Á R A 80 fillér.

2. sz. A PÓRULJÁRT KÍSÉRTET

Vigjáték egy felvonásban.

Két különböző jellemű tanító nevelőül ajánlkozik.
Az egyik nagy tudású ugyan, de túlszerény és félszeg,
a másik fölületes műveltségű, de nagyhangú, dicsekvő.
A nevetetően mulatságos események végén aztán
mindketten elnyerik méltó jutalmukat.

Á R A 80 fillér.

3. sz. A JANGCEKIANG PARTJAIN

Dráma három felvonásban.

Ez a pályadíjat nyert színmű a kínai missziók életét
varázsolja a néző szemei elé. A hittérítő pap önfeláldo-
zó, határtalan szeretete mindenkit meghódít és még a
kis kínai fiúból is bámulatra méltó hőst nevel, aki át-
hatva az Isten iránti lángoló szeretettől, a szentségtörő go-
nosz kezek merénylete ellenében megvédi a legméltó-
ságosabb Oltáriszentséget és vele együtt a misszió
templomát, házát, vagyonát.

Á R A 1 P 20 fill.

A MI SZÍNHÁZUNK

IFJÚSÁGI SZINDARABOK GYŰJTEMÉNYE.

Hetedik füzet

A SZERETET CSODÁJA

SZALÉZI MŰVEK

A SZERETET CSODÁJA

DRÁMA
ÖT FELVONÁSBAN

DON BOSCO NYOMDA
RÁKOSPALOTA

SZEMÉLYEK:

MARCUS AQUILIUS, tribun (38 éves)

AELIUS, a fia (16 éves)

THORWALD, germán rabszolga (36 éves)

HERMANN, a fia (14 éves)

TOANTES, görög nevelő (50 éves)

THIERIK, germán, római zsoldos katona

LUCIUS PONTIUS

AULUS TREBONIUS

PAULUS AEMILIUS

} patriciusok

SZOLGÁK, PRETORIANUSOK, POLGÁROK.

SZINHELY és IDŐ:

*Róma a Kr. u. 244. évben M. A. Gordianus
utolsó és Fülöp első uralkodási napjai.*

Első felvonás.

(Aquilius házának vendégfogadó szobája, egyszerű előkelőséggel berendezve. Oszlopfejeken nyugvó keresztgerendák fölött jobbra-balra sorakozó hálófülkék kicsi ablakokkal. Háttérben a nyitott levéltár látszik, asztalokkal, székekkel, szekrényekkel; ezen keresztül látható az oszlopfolyosós udvar (kecses oszlopok). Közepén szökőkút. Két oldali járdát függöny zárja el. A vendégszoba közepén kis négyszögű medence fogja föl az esőgyűjtő-udvarból leeső vizet. A szobában elszórtan márványasztalkák, székek. Marcus Aquilius hálófülkéje a baloldali lefüggönyözött szűk bejárat (faux) mögött van. A levéltár egyik asztalkáján korsó áll, azon ez a felírás: L. Mario Mass. et L. Rossio Aeliano coss).

I. J E L E N E T.

AELIUS (*unottan ül egy diszes széken a vendégszoba egyik asztalánál, kezében ébenfanyelű korbács. Mellette Toantes ül, pergamentekercsről fölolvass neki. Hermann a fiatal patricius lábainál kuporog s legyezgeti. Az asztalon homokóra, üres serleg s néhány papirtekerccs*). — Micsoda hőség! Borzasztó! (*Hermannhoz durván*) Vízet! (*Hermann leteszi a legyezőt, rohan az oszlopcsarnok felé*) Hová szaladsz barbár? (*mérgesen*) Hát a pohár? Miben akarsz vizet hozni? (*rámutat az asztalra*) Nincs szemed? (*Hermann reszketve közeledik, Aelius még ingerültebben*) Vízet mondtam! (*Hermann pohárral a kúthoz szalad*) Egy papagáj is többet ér, mint ezek az ostoba barbárok! Mert azt legalább meg lehet szelidíteni, de ezeket . . . !

TOANTES (*mosolyogva*). — Emlékszel Demosthenes szavaira? „Hószper hoi barbaroi pikteuúzin.”

AELIUS (*hanyagul*). — Mit is olvastunk?

TOANTES. — Anakreontesnek azt a versét, amelyben a költő felkéri Amort, hogy nyujtsa neki poharát, amíg ő mirtusz- és rózsahalmom hever.

AELIUS. — Ugyan, hagyd el azt a vén részegest! (*Hermann visszatér tele pohárral; Aelius lassan iszik*).

TOANTES. — Ah, bocsánat! Te vizet iszol?

AELIUS. — Igen. Mi közöd hozzá?

TOANTES. — Igaz! Folytatom hát a felolvasást.

AELIUS. — Nem kell! Tegnap Platót akartam hallani, amire te azt mondtad, hogy ahhoz én még gyermek

vagyok. Még mindig gyermek vagyok a ti szemetekben.

TOANTES. — Oh nem, nem, ifjú patrícius . . .

AELIUS. — Én ismerni akarom azt a Platót, épen azért, mert ti nem veszitek őt komolyan!

TOANTES. — Nem vesszük komolyan? Már mint hogy én sem?

AELIUS. — Te sem! Még pedig azt gondolom azért, mert Plato nem beszél a borról.

TOANTES. — Bizony arról is beszél.

AELIUS. — Ugyan melyik művében?

TOANTES. — Hát nem olvastad a Sympósiont?

AELIUS. — Ugyan!

TOANTES. — Platónak semmi sem lehetetlen! Össze-fűzi a legnagyobb ellentéteket: bort és eszmét, tudományt és költészetet, szerelmet és erényt. Ő a legelső a bölcsészek között, a legcsodálatosabb ábrándozó és az ábrándozók között a legnagyobb bölcsész. Aranytollú író, akinek a kifejezései versenyeznek a rózsákkal szépség tekintetében.

AELIUS. — Persze te csak a szavakon lovagolsz. Nyisd föl inkább a Phaedont!

TOANTES. — És miért épen azt?

AELIUS. — Mert úgy hallottam, hogy abban a lélekről is szó van.

TOANTES. — Oh-oh, a lélek! Valóságos útvesztőbe akarsz tévedni! Mert mi is a lélek voltaképpen, nemes patríciusom?

AELIUS (*Hermannhoz haraggal*). — A légyezőt! (*Hermann, ki a beszédre figyelve állva maradt, visszaül helyére és legyezi*).

TOANTES. — Úgy mondják: a lélek összhang, ami a test különböző részeinek egymáshoz való tökéletes viszonyából származik. Már pedig ha ez így igaz, akkor az összhang megszűnésekor elpárolog a lélek is. A test viszont olyan lanthoz hasonlítható, amelyről leszakadoztak a húrok. Ugyan, kedves Aelius, mi értelme volna annak, hogy a lélekről beszéljünk?

AELIUS. — Csakhogy Plato mást mond!

TOANTES. — Azt, hogy a lélek a hyperuranion titokzatos egéről lehull, bezárkózik valamely testbe, onnan átmegy egy másikba, majd egy harmadikba, negyedikbe, végül elmerül az eredeti titokba. Vissza-kerül oda, ahonnan jött.

AELIUS (*hirtelen föllekesül*). — Oh be szép ez! Nagyon szép! Paulus Aemilius is ugyanígy mondta! Olvasd ezt föl, hadd halljam a saját szavaival!

TOANTES. — Talán bizony tetszik neked ez a lélek-vándorlás? Gondolkozz csak rajta egy kissé! Vegyünk például a te tiszta, nemes, görög műveltségű, büszke római lelkedet, Aelius, amely, mondjuk . . . no . . . mondjuk: beleszorulna egy ilyen germán vadállat otromba testébe. (*Hermannra mutat*) Nem, nem, patrícius! Ez nem lehet igaz!

AELIUS. — És miért nem? Te, úgy látszik, nem értesz ehhez! A szép, nemes és nagy eszmék a lélekből fakadnak, mint ahogy a szikrák a tűzből pattannak ki. Aki megérti az eszméket, azt is tudja, honnan származnak azok; tudja, hogy egy távoli, szebb, tisztább életből jönnek. Én így hallottam ezt.

TOANTES. — Akkor hát ennek a te vad fickódnak az eszméi is . . .

AELIUS (*hirtelen félbeszakítja a vitát*). — Nem látod, hogy üres a pohár? Nesze! (*Hermannhoz, aki gyorsan felugrik, remegő kézzel veszi át a poharat, el ejti, összetöri. Aelius korbáccsal üti*) Nesze, te ügyetlen!

TOANTES (*nevet*). — Hahaha! Hiszen így minden nemes eszmét kiversz a lelkéből!

AELIUS. — Most meg itt hagyod a földön?! (*Hermann sírva összeszedi a törött cserepeket*).

TOANTES. — Hm! Tehát ebben a barbár emberben nincs olyan lélek, mint amilyenről Plato álmodozik?

AELIUS (*bosszankodva*). — Te kinevetsz engem?

TOANTES. — Oh dehogy! Csak azt mondtam . . .

AELIUS. — Még hányszor figyelmeztesselek a kettőnk közötti különbségre, te éhenkórász görög?!

TOANTES (*meghunyázkodva, hízeglőn*). — Jöjj, nemes patrícius, olvassunk Homerosból, a te kedves költődből! Békítsen ki bennünket a nagy vak poéta gyönyörű hexameterének álmodozásba ringató szóhullámaival. Hiszen te érdeme szerint tudod értékelni őt, akárcsak egy felnőtt férfi! Ez pedig kitűnő előjel. Csillapodj le tehát, légy okos és jöjj!

AELIUS. — Ez legyen az utolsó eset!

TOANTES. — Esküszöm, hogy . . .

AELIUS (*székbe veti magát*). — Elég! Olvass és ne untass ostoba magyarázataiddal!

TOANTES (*olvas*). — Éüte, ethnea eizi melisszaón adináón . . .

II. JELENET.

(Az oszlopcsarnokból belépnek: Marcus Aquilius, Lucius Pontius és Aulus Trebonius. Élénken beszélgetnek. Szolga követi őket, a háttérben megáll).

MARCUS. — Mondom, olyan ritka példány, amelyet még sohsem láttam! Bronzszobornak vélné az ember, ha nem látná villogó szemeit. Hát még a haja! Valóságos szőke folyam, mely elborítja izmos vállait. Most még az eredeti barbár ruházat van rajta. De hiszen majd meglátjátok. Hé, Glicerius! *(hal-kan parancsot ad a szolgának, ki az ebédlőn át távozik. Aelius és Toantes felállnak, meghajlással üdvözlik a vendégeket).*

AELIUS. — Üdv nektek, pátrícusok!

PONTIUS. — Nos, kedves Aelius, mindig a tekercsek közt, bölcs nevelőd mellett?

TREBONIUS. — Ha így folytatod, Aelius, nagy ember lesz belőled, olyan, mint Cassius vagy Heródianus.

AELIUS. — Bölcsész leszek, noha tanítóm mindenképen költőt akar faragni belőlem.

TREBONIUS. — Ugyan, eredj! A költő a leghasznatalanabb ember.

TOANTES. — No - no! Hátha költőt és bölcsészt faragok belőle egyszerre?

PONTIUS. — Éljen a madárjós!

MARCUS *(előre jön)*. — Aelius! Azért hoztam ide vendégeimet, hogy megmutassam nekik legújabb zsákmányomat.

AELIUS. — Thorwaldot? Csak tessék!

MARCUS (*meglátja Hermann*). — Nini! Hisz' itt van a fia! Hé, Hermann, vezesd elő gyorsan Thorwaldot! (*Hermann el*).

PONTIUS. — Hogyan? Ez a fia?

MARCUS. — Legalább is annak mondja. Hát ez érdekes kaland volt, az bizonyos. (*szolga telt serleggel belép, Marcus és a többiek kezükbe vesznek egyet-egyet*) No, ezt helyesen hoztad! Egészségünkre!

PONTIUS, TREBONIUS. — Élj még száz évig!

MARCUS. — Higyjétek el, nem túlzás. Rómában még eddig senkinek sem volt ilyen ritkasága. Igaz-e, Aelius?

AELIUS. — Cirkuszba való vadállat!

TOANTES (*hizelgő lelkesedéssel*). — Ime, mily' bölcs meghatározás.

MARCUS. — Az igaz! Senki sem tudja oly talpraesetten jellemezni az embereket, mint Aelius. Cirkuszi vadállat. Valóban találó kifejezés! Hanem halljátok a kalandot! Egy évvel ezelőtt harcba keveredtünk a sáli germánokkal. Első ízben történt, hogy lándzsavégre mentünk ezekkel a fenevadakkal. Tudnotok kell, hogy az összes germánok között épen a sáliak a legfélelmetesebbek. Egyik napon elfoglaltuk legkülső táborukat. Én egymagam behatoltam a legelőkelőbbnek látszó sátorba, hát — ezt a gyermeket találtam ott. Persze, rögtön a magaménak nyilvánítottam és haza küldtem a fiamnak ajándékba.

TREBONIUS. — Emlékszem rá.

PONTIUS. — Én is. Akkoriban az egész város erről beszélt.

MARCUS. — De hallgassátok csak tovább! Alig egy hónapja csaptunk össze utoljára a sali törzsekkel. Rettenetes volt az ütközet! Hej, ha ott lettél volna, szép Treboniusom és te is, elegáns Luciusom . . .!

PONTIUS. — Hát ugyan kiknek tartasz minket?

TREBONIUS. — Mi is igazi római hősök vagyunk ám, barátom!

MARCUS. — Hiszen nem is azért mondtam! De higgyétek el, kemény tánc volt az! (*büszkén*) Csakhogy mi rómaiak vagyunk, nemde? Kemény tusákra születtünk! A harc hevében látom ám, hogy katonáim az egyik főnökre vetik magukat, aki orszálánként védi magát. Roppantul megtetszett nekem a barbár főnök, azért rákiáltottam embereimre: „Jaj annak, aki megöli!” Erre aztán élve fogták el és átadták nekem. Én pedig hazahoztam Rómába.

PONTIUS. — No és ő volt az?

MARCUS. — Persze! Az apa és fia. Thorwald és Hermann. A medve és bocsza fölismerték egymást nálam.

TREBONIUS. — Igazán nagyszerű kaland!

PONTIUS. — Rendkívül érdekes!

TOANTES. — Menander vagy Plautus színművet csinálnának belőle.

PONTIUS. — Nekünk is van költőnk. (*Aeliusra mutat*).

AELIUS (*nevetve*). — Igen, csak keressetek számomra latin rímet ehhez a két barbár névhez.

TOANTES. — Majd utána nézünk Tacitusban! (*nevetnek*).

III. JELENET.

(*Thorwald és Hermann az oszlopcsarnokból jönnek. Thorwaldon börmellvédő van, tollakkal diszített sisakja alól szőke haja a vállaira omlik. Pontius és Trebonius félelemmel vegyes csodálkozással szemlélik*)

HERMANN (*Thorwaldhoz. ki húzódozva követi őt, halkán*). — Ha nem jössz, akkor megvernek!

THORWALD. — Engem?

MARCUS. — No mi az? (*fenyegelve néz a germánokra, — vendégeihez*) Nos, itt van! Mit szóltok hozzá? (*a germánokhoz*) Mi lesz, mi? Előre! (*Hermann szeliden nógatja apját, előre vezeti. Thorwald haragos mozdulattal előbbre jön, bizalmatlanul körülnéz*).

TREBONIUS (*ijedten*). — Talán mondani akart valamit. Minden izma megrándult.

MARCUS. — Sohse törödj vele! Még nem szelidült meg. Fogalma sincs az emberiességről. Még tökéletes vadállat. (*Thorwaldhoz*) Föl a fejjel! (*Hermann engedelmességre nógatja apját*) Csak közelebb, barátaim! Ne féljetek tőle, hisz' nincs fegyvere; meg különben is meg van törve. Vizsgáljátok meg, aztán nyilatkozzatok az értékéről! (*a két vendég kíváncsian, de tisztos távolból kerülgeti*).

AELIUS (*nevet*). — Vigyázat, Aulus Trebonius! Cirkuszi fenevad!

TREBONIUS (*kényszeredetten mosolyog*). — Vagyis óvatosan, mi?

- AELIUS (*apjához nevetve*). — De hogyan fél!
- PONTIUS. — Valóban hatalmas és tökéletes test!
Mintha csak Phidias vésője alól került volna ki.
- TREBONIUS. — Jól megválasztottad a zsákmányodat
Marcus!
- PONTIUS. — És ami a fő: nem is került semmibe.
- MARCUS. — Nem ám! Hát a harc, az ütközet semmi?
Derekasán megverekedtem érte!
- PONTIUS. — A haja is pompás! Mint a folyékony tűz!
Mind ilyenek a germánok?
- AELIUS. — Még soha sem látott barbárt?
- MARCUS (*megsimogatja fiát*). — Te kis bohó!
- PONTIUS. — Ni csak! Sebforradás van a nyakán.
- TREBONIUS. — Ez mestervágás volt! (*Marcushoz*) A
te kardod csinálta? (*nevet*).
- MARCUS. — Mit nevezsz? Talán nem tartasz ké-
pesnek rá?
- TREBONIUS. — Ugyan! Egy tribun!
- MARCUS. — Nos hát tudd meg, kedves Aulusom,
hogy nekem teljesen mindegy: a harctéren állok-e
szemben a barbárok hordájával, vagy itthon a fa-
leruszi serlegek között vidám orgiában virrasztom
át az éjszakát.
- TOANTES. — Kitűnő!
- AELIUS (*haragosan*). — Csak a bor emlegetésére tud
föllelkesülni!
- TREBONIUS (*Marcusnak felel*). — Akárcsak én! Az-
zal a különbséggel, hogy én nem óhajtok egy horda
barbárral szembe kerülni. (*nevetés*).
- PONTIUS. — Micsoda karok! (*megérinti Thorwaldot,*
aki elhúzza karját; Pontius ijedten hátrál. Mind

nevetnek) Valóban cirkuszi fenevad, igazatok var! (*nevet*).

AELIUS (*kezében korbáccsal Thorwaldhoz*). — Hej, barbár! Legyőzött a győztesek között! Mi majd megtanítunk engedelmeskedni! Előre! Oda! (*Thorwald értetlenül és vadul néz rá, de Hermann az egyik sarokba vezeti*).

TOANTES. — Nagyszerű volt! Rómaihoz méltó!

MARCUS. — Büszke vagyok rád, gyermekem! Teljesen méltó vagy arra, hogy magadra öltsd a tógát. Görögország műveltté tette lelkedet, de nem gyöngévé is egyben! (*barátaihoz*) Bocsássatok meg! A háborúból jövök és most ismét apa vagyok.

TREBONIUS. — Micsoda filozófus vagy! Bizonyos, légiók vezére leszel! (*mind tapsolnak*).

MARCUS. — Tehát mi a véleményetek a zsákmányról?

TREBONIUS. — Nem hiszem, hogy Gordianus császár szert tehetne ilyenekre keleti hadjáratában.

PONTIUS. — Ugyan hagyd el! Keletről csak bölcs vagy elpuhult embereket kaphatunk. Esetleg mind a kettőt egy személyben.

MARCUS. — És mondjátok meg: nem hasonlítanak-e egymáshoz? A szemük egyformán kék, a hajuk is egyformán lángvörös, csupán a fiúnak az arcbőrét halványította meg Róma levegője, az nem olyan mint az apjáé.

TREBONIUS. — Talán bizony még egyéb ritkaságokat is hoztál magaddal a hadjáratból?

MARCUS. — Csak lassan-lassan, Aulus! Egyelőre meg kell elégedned a ma esti pompás vacsorával, amelyet Juppiter tiszteletére rendezünk. Mert hát a hazatérő katona kicsit mulatni is akar!

PONTIUS. — Tánc is lesz?

MARCUS. — Lesz! Még pedig a sali és szír szolgálók fognak felváltva táncolni. (*mind tapsolnak*).

AELIUS. — Hogyan? Hát nem megyünk Tusculumba? Hisz megígérted?

MARCUS. — De Aelius! Már szétküldtem a meghívókat a ma esti vacsorára. Paulus Aemilius is itt lesz. (*barátaihoz*) Az ám! Mi van Aemiliussal?

PONTIUS. — Az utóbbi időben nagyon megkomolyodott. Úgy látszik csatlakozott a sztoikusokhoz.

MARCUS (*Aeliushoz*). — Ez örömhír a te számodra. Te szeretsz vele vitatkozni.

AELIUS. — Én Tusculumba akarok menni! Jöjjön ő is velünk!

MARCUS. — De... fiam! Várj csak... hogyan is lehetne...? Talán holnap...

AELIUS (*csökönyösen*). — Én ma akartam odamenni! Megígérted!

MARCUS (*vendégeihez*). — Mit tegyünk?

AELIUS. — Mindig így csinálsz! Megígérsz valamit, aztán visszavonod. Nem bánom akármi lesz is, én menni akarok! Most mindjárt! (*elhajítja korbácsát, majdnem sírva fakad; leül*).

TOANTES. — Uram! Kötelességem a tanítványom pártjára kelni! A római nem tréfál a szavával!

PONTIUS. — Nézd, Marcus, nekünk igazán mindégy.

MARCUS. — Hiszen én magam is szeretném már viszontlátni a villámat...

AELIUS. — Nem lehetne a díszvacsorát holnapra halasztani?

MARCUS. — Jó! Hadd legyen hát holnap.

TÖBBIEK. — Holnap! Holnap!

MARCUS. — Ma este pedig vidám áldomást ülünk a zöldben! Hej, Aelius nagyszerűen ki tudja válogatni a helyet.

AELIUS *(az oszlopcsarnok felé szalad, örömmel)*. — Tuscolumba! Tuscolumba!

MARCUS *(büszkén)*. — Igazi oroszlánkölők! *(mind Aelius után)*.

IV. JELENET.

(Thorwald szikrázó szemmel néz a távozók után. Felhördül).

THORWALD *(Hermannhoz)*. — Tor istenre! Majd szétvetett a düh! Meg tudtam volna . . . Csak te miattad, csakis te miattad nem tettem!

HERMANN *(karjaiba dől)*. — Apám!

THORWALD. — Mit sírsz? Egyebet nem tanultál Rómában, mint sírni? *(hátat fordít neki, dühösen jár körül)*. Ha fegyverem volna! Olyan, amilyenről az éjjel álmodtam . . . *(körülnéz, meglátja Aelius serlegét és diszes mécsesét)*. Mi ez?

HERMANN. — A fiatal patricius serlege és lámpája. Hagyd ott, apám és jöjj velem!

THORWALD *(leteszi a fegyvernek vélt serleget)*. — Ennek semmi hasznát sem vehetem. Ezek a rómaiak csupa ostoba dologgal töltik meg házukat.

HERMANN. — Jöjj velem, apám!

THORWALD. — Nézd, Hermann! Azok a . . . azok a . . . *(oszlopcsarnokra mutat)*.

HERMANN. — Azok oszlopok.

THORWALD. — Igen. . . azok eszembe juttatják a mi erdőink hatalmas fáit . . . Emlékszel-e arra a nagy, virágos fára? . . . Egy fáradságos portyázás után ott gyülekeztünk össze, hogy megpihenjünk. Azután, mikor visszanyertük erőnket, tanácskozni kezdtünk. A fővezér azt kérdezte: „Mit csinálnak a svábok?” — „Sebeiket gyógyítgatják.” — felelte valaki. „És a halottaikkal mi van?” — „Eltemették őket és a szűz hajadonok gyászdalokat énekelnek sírjuk fölött.” — „Én pedig kiadtam a jelszót: — „Holnap a tenger felé megyünk, testvéreim!” — Valami istentelen néptörzs jelent ott meg, talán épen a tenger okádta ki. Szavaimra egymáshoz ütődtek a lándzsák, emlékszel-e? *(lelkedéssel)* Az volt az igazi élet! Szabadok voltunk, mint a levegő és nap-sugár. Nap-nap után véresen, de győzedelmesen tértünk sátrainkba. Ha felhangzott a harci kiáltásunk, mindenki ijedten menekült előlünk. Mert ismerték minket! „Jönnek a saliak!” — kiáltozták rémülten. Dehát te semmire nem emlékszel már?

HERMANN. — Nagyon jól emlékszem, apám és sokat sírtam utánad! *(zokog).*

THORWALD. — Ne sírj! Nem akarom, hogy sírj! *(hirtelen ellágyul)* Ne sírj, Hermann! Föl a fejjel! *(lefejtí arcáról kezeit, fejét gyengéden fölemeli)* Így! Hadd nézzek a szemedbe, hadd örüljek a látásodnak! *(elkomorulva nézi)* Olyan fehér vagy, mint a nyírfa kérge! Ezt rögtön észrevettem rajtad. Az a gyáva fickó is mondta az előbb. Mitől sápadt meg az arcod, Hermann? *(arcát tapogatja)*

Valamikor gömbölyű volt az arcod és barna, de most olyan, mint a kóró, vagy a korhadó fa. Mutasd kezeidet! — Aprók és fehérek! Gyöngék és finomak! Egyetlen szorítás összeroppantaná a kezeidet. Pedig odahaza már a lándzsát is megforgattad. Mi lett belőled itt, gyermek? (*haragosan rázza a karját*). Hermann fiának a fia hitvány kis fácska lett, amelyet az első gyöngé fuvalom meghajlít! (*durván ellöki*) Menj el tőlem, hisz' benned már nincs erő! (*hirtelen meglátja a homokórát*) Hát ez micsoda, Hermann? (*fölveszi*).

HERMANN. — Homokóra. Hagyd a helyén!

THORWALD. — Mi ez?

HERMANN. — Az időt méri. Az órákat mutatja.

THORWALD (*leteszi az órát*). — Otthon a nap mutatta nekünk az időt, az órákat. A mérhetetlen égbolt ragyogó napja . . . Milyen kicsire csinálnak mindent ezek a rómiak! A házuk akkora, mint nálunk egy kisebbfajta birkaól. Megfullad benne az ember. (*Aelius székébe ül*).

HERMANN. — Kelj föl, apám! Nem szabad oda ülnöd!

THORWALD. — Miért nem?

HERMANN. — Az a fiatal patrícius széke. Jaj neked, ha meglátja!

THORWALD. — Az övé? Az enyém is! Épen úgy az enyém, mint az övé.

HERMANN. — Oh nem, apám! Kelj föl!

THORWALD (*térdeire könyököl, földre néz*). — Itt kell elsorvadnom a fiammal együtt, elevenen meghalunk mind a ketten! (*fölnéz*) Már a lándzsát sem képes

megfogni. Idővel én sem. Elsatnyulnak majd a karjaim. . . Oh, halhatatlan Thor-isten! Megbolondulok! Végem van! Elvesztem itt! (*meggörnyed fájdalomában*).

HERMANN (*feléje megy, szeliden*). — Apám! Hallgass rám! Már régóta szeretnék mondani neked valamit.

THORWALD (*meglátja a földön a korbácsot*). — Mi ez? (*fölveszi*).

HERMANN (*el akarja venni tőle*). — Semmi! Aeliusnak a játékszere.

THORWALD (*folyton a korbácsot nézi*). — Várj csak! Várj csak! . . . Igen! . . . Azon az estén, amikor elfogtak, egy ilyennel vertek meg! (*hirtelen karon ragadja fiát*) Hermann! Ugy-e, ezzel téged ütnek? Persze! Azért vagy olyan . . . olyan . . . Ugy-e, vernek? Mondd, igaz-e? Az a gonosz ördög ver!

HERMANN. — Nem, apám, nem, nem! Beszélj csendesen, itt nem szabad zajt csapni!

THORWALD. — Vernek téged ezek a nyomorultak! (*fia karját, nyakát vizsgálja*) Itt van a nyoma! Ezek a vörös csíkok!

HERMANN. — De nem, nem!

THORWALD. — Annyira megfehéredett a bőröd, hogy tisztán látni a vörös csíkokat. Itt is egy! Itt is! Hát ez mi itt a nyakadon? Szegény kis fiam, gyermekem! Mit csinálnak veled ezek a gyáva zsisványok?

HERMANN (*vége a kezébe kaparintja a korbácsot, saját magára üt vele*). — Semmi az egész! Látod-e, apám, milyen kicsiket üt? Csöppet sem fáj! (*eldobja a korbácsot*).

THORWALD (*magához vonja, két térde közé veszi*).

— Jöjj ide, Hermann, ide a térdeim közé, mint valamikor régen, mikor még kicsi gyermek voltál s én a csatákból hazatértem. Ugy-e, te még mindig a régi vagy, az én erős, bátor, harcolni vágyó fiam? Mutasd csak a szemeidet! Igen, még a régi tűz lobog bennük . . . Figyelj rám, fiam. Ma éjjel borzalmas és mégis dicső álmom volt. A mi nagy folyónk partjain jártam seregem élén ismeretlen országok felé haladva. Egyszerre azon veszem észre magamat, hogy a kezeim össze vannak kötözve és valami iszonyúan súlyos teher nyom. A folyómenti fák mind római katonákká változtak, olyanok voltak, mint az a hitvány fickó, aki az imént itt állt. Ettek, ittak, a földön heverészttek; mulattak az én tehetetlenségemen. Aztán hirtelen mind eltűntek. Aranyfejű szűz jelent meg előttem, kezében lángoló karddal. Valkür isten volt. Azt kiáltotta nekem: — „Vágd le a hajadat és fonjál hűrt belőle! Vágj magadnak erős faágat és csinálj belőle íjat!” — Óriási erőfeszítéssel kinyújtózkodtam és fölébredtem. Ezt az üzenetet Thor-isten küldte hozzám. Íjat és nyilat! Esküdjünk mind a ketten Thornak!

HERMANN. — Én nem tehetem!

THORWALD. — Nem-e? Hermann!

HERMANN. — Jó! De esküdj meg te is nekem.

THORWALD. — Mire?

HERMANN. — Van itt egy férfiú, akit te még nem ismeresz; csodálatos ember az! Ismeri a gondolatainkat és szenvedéseinket.

THORWALD. — Talán varázs'ó?

HERMANN. — Római ember.

THORWALD. — Római? (*bizalmatlanul*) Hm!

HERMANN. — Igen, római és mégis, ha ő nincs, meghaltam volna a düh és fájdalom miatt.

THORWALD. — Beszélj világosabban, Hermann!

HERMANN. — Én is úgy voltam, mint te, mikor idekerültem. A harag és bánat versengve emésztették lelkemet. Akkor Paulus Aemilius azt mondta nekem: „Jöjj velem és ne bánkódj! Isten alászállott a földre és magára vette fájdalmunkat, cserébe pedig nekünk adta az ő örömeit. Nem a földi örömeit, amiket az ember ismer, hanem azoknál sokkal nagyobbakat!” — Vele mentem és sokat tanultam tőle. Egészen más emberré lettem, apám, de hogy ez miképen történt, arról nem tudnék számot adni. Igaz, nem tudok már lándzsával bánni, de gondolkozni sem tudok már úgy, mint hajdan.

THORWALD. — Hermann, te megbolondultál!

HERMANN. — Esküdj meg, apám, hogy te is beszélni fogsz velem!

THORWALD. — Nagy Isten! Tisztára megbolondult!

HERMANN. — Hallgass végig, apám, akkor majd mindent megértesz!

THORWALD. — Le kell gyilkolni ellenségeinket, gyermekem! Ezt parancsolja az égből alászállott Isten! Esküdjünk meg neki! Esküdj meg te is!

V. JELENET.

(*Thierik római katonaviseletben, vidáman jön az oszlopcsarnokból.*)

THIERIK. — Thorwald! Kedves Thorwaldom! (*Thorwald zavarodottan nézi*) Nem ismeresz rám? Thierik vagyok, a sváb harcos. Oh, hány hadjáratot küzdöttünk végig együtt!

THORWALD (*haraggal*). — Te is Rómában vagy? De mit jelent rajtad ez a ruha?

THIERIK. — Hosszú története van annak. Két éve élek már itt. Elűztek hazulról az én drága atyámfiái . . . vagyis hogy . . . magam szöktem el tőlük . . . Képzeld: egyszer két aranyláncot zsákmányoltam és elvették tőlem. Így bántak velem, a szabad harcossal! Csakhogy én elintéztem a dolgomat a rablóval! Meglestem, hová megy aludni, mikor egyszer jól felöntött a garatra és akkor . . . no, a többit gondolhatod . . . Hát mondd, nem volt igazam?

THORWALD. — És aztán elszöktél?

THIERIK. — Mit tehettem volna egyebet? Csatlakoztam a legelső római légióhoz s azóta itt vagyok. De te, Thorwald! Milyen szép, erős, nagy vagy, mint mindig is voltál! Emlékszel-e, mikor a táborba vezettek, mint törzsed vezérét? Olyan voltál, mint egy isten! Rögtön megismertelek tegnap, ahogy a tribun bevonulásakor megláttalak. Az imént a gazdáid elkocsikáztak, hát gondoltam, eljövök, meglátogatlak. Nem is hiszed, Thorwald, mennyire örülök, hogy itt látlak!

THORWALD. — Pedig nincs mit örülnöd rajtam.. Én itt rab farkas vagyok. Te pedig, amint látom, kóbor kutya, aki Rómát választotta gazdájának.

THIERIK. — Gazdájának? Tévedsz barátom! Itt mi vagyunk az urak, nem a rómaiak! Ugyan hová jut-

nának ezek a gyámoltalan fickók minélkülünk? A barbár segítőcsapatok nélkül? Hiszen még császárt sem tudnak választani maguknak, azt is miránk bízzák! De csak bízd rám! Egy szép napon majd csak megmozdul bennem a sváb szív!

THORWALD. — Szabad emberhez méltó beszéd volt! Mi a szándékod? Talán gyilkolni akarsz?

THIERIK (*ostoba hencegéssel*). — Hát persze!

THORWALD. — Thierik! Kezdjük el mi ketten! Kezdjük el mindjárt, még ma vagy holnap!

THIERIK (*bámul*). — Ma? Vagy holnap?

THORWALD. — Igen! Halál Marcus Aquilius tribunra! Halál a fiára, Aeliusra!

THIERIK. — Olyan sürgős ez neked?

THORWALD. — Mondom neked, Thierik, halál rájuk!

THIERIK. — Ugyan eredj! A tribun jó ember, te magad is jól ismered őt. Senkivel-semmivel nem törődik, ha megvan a pompás falerumi bora. Tanácslom, maradj veszteg és nem lesz rossz dolgod a házában.

THORWALD (*keserűen*). — Hát így állunk? És még te mersz beszélni a sváb szívedről? Tudsz te egyáltalán gyűlölni?

THIERIK. — Tudok. Gyűlölöm őket engesztelhetetlenül, hidd el! Vagyis hogy... őszintén megvallom... évenként hatszor vagy hétszer szeretem őket. A szaturnáliákon, Flóra ünnepén...

THORWALD. — Nem értelek...

THIERIK. — Mert akkor vígan élünk, eszünk, iszunk, mulatunk! Majd meglátod: akkor te is fölteheted a frígiai sapkát. — Hová mégy?

THORWALD (*az ebédlőben álló kancsót fölemeli*).

— Én is adhatok neked bort, Thierik, ha oly' nagyon szereted.

THIERIK (*mohón*). — Igazán? Hol van?

HERMANN. — Ne bántsod, apám! Az a gazdánké!

THORWALD. — Most az enyém!

THIERIK. — A gazdátok nagyon jó ember, Hermann!
(*mohón nyúl a kancsó után*) Adjál belőle, Thorwald!

THORWALD. — Várj egy kicsit! Előbb én is kérek tőled valamit. Ne ijedj meg, nem hőstettről van szó! Csupán egy nyilvesszőt kérek a tegzedből. Hozol, úgy-e?

HERMANN. — Ne hozzál Thierik!

THORWALD. — Mi az Hermann?

THIERIK (*nevet*). — Egy nyilvesszőt? Nagyon szívesen! (*a kancsó után nyúl*).

THORWALD. — Esküdj meg előbb!

THIERIK (*türelmetlenül*). — Esküszöm! No add ide már azt a bort, az összes istenekre kérlek!

THORWALD (*megvetéssel*). — Nesze, igyál!

HERMANN (*térdre veti magát, imádkozik*). — Oh Istenünk, mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...

THIERIK (*nagyot húz a borból*). — Hej de pompás volt! Erő és öröm van benne! Hanem, tudod, az íjat nem hozhatom el, mert csak egy van nekem is.

THORWALD. — Nyilat kértem, nem íjat.

THIERIK. — Mit akarsz vele, Thorwald?

THORWALD. — Hiába magyaráznám neked, úgy sem értenél meg! Te már nem bírod felfogni, mire képes egy igazi germán, ha fegyver kerül a kezébe.

THIERIK (*ismét iszik*). — Fölséges ital!

THORWALD (*megrázza*). — Mi lett belőled, ember? Élő halott vagy, értéktelen semmi! (*Thierik iszik*) Ébredj mámorodból, te részeges korhely! Nem te emlegetted az imént az összekötözött fogoly vezért? Emlékezz, testvér! Emlékezz a fiatalságodra, mikor diadalmasan tértél haza a harcmezőkről, lándzsád hegyén az ellenség koponyájával! Mikor új ékszereket vittél sátradba a feleségednek, amit a legyőzött ellenségtől zsákmányoltál . . .

THIERIK. — És egész éjjel ittunk!

THORWALD. — De csak a győzelmes harc után.

THIERIK (*iszik*). — Mindegy! a fő, hogy ittunk!

THORWALD (*kiragadja kezéből az edényt*). — De most már elég!

THIERIK (*csodálkozva*). — Oh, Thorwald!

HERMANN (*imádkozik*). — és ne vigy minket a kísértésbe . . .

THORWALD (*kettőjük közé áll, megragadja őket. Fiához*). — Mit csinálsz, Hermann? Állj föl! Ide mellem! Hallgassatok rám! Germánok vagyunk - e még mi? Szabad emberek vagyunk - e? Nos, akkor esküdjünk bosszút ellenségeink ellen, irtóztató, kegyetlen bosszút! Esküdj meg Hermann! Te is, te részeges kutya!

THIERIK (*részegen*). — Úgy ám, de csak egy nyilveszőt! Egyetlen - egyet!

THORWALD (*dühösen ellöki a siró Hermannt és a mámorosan dadogó Thieriket*). — El, ti gyávák! Rómaiak vagytok ti már! Róma levegője megmérgezte a szíveteket. El innen, el!

(*Függöny*)

Második felvonás.

*Aquilius házának az ebédlője, amit egy sor vékony oszlop választ kétfelé. Az oszlopok között gazdag biborfüggönyök lógnak, amelyek mögül áthallik az ott lakomázók lármája. A szint diszes függő lámpák világítják meg. Két kis asztalon ezüst tálak gyümölcssel, arany serleg és egyéb asztali készlet. Az asztalok mellett a padlón több amfóra felirásokkal. Egyiken ez: *Ulpio et Pontiano coss.* Oldalajtók a lakószobákba nyílnak.*

I. JELENET.

(Thorwald a baloldali ajtón óvatosan belép; kezében durván faragott ij, amelyre levágott hajából húrt csinál, majd hirtelen körülnéz, keres valakit. Egy rabszolga tesz-vesz az asztaloknál. A háttér függönyei mögül előlép Hermann, utána nemsokára egy szolgálta).

THORWALD *(magában)*. — Igen! Azt parancsolta: „Vágd le a hajadat és fonj belőle húrt; vágj magadnak jó erős faágat és készíts abból íjat!”

HERMANN (*belép — a szolgához*). — Vidd be a gyümölcsöt!

ELSŐ SZOLGA. — Igen, itt van. (*el a tállal*).

THORWALD (*elmerülve magában*). — Jól meg kell feszíteni, mert csak egy lövésem van, egyetlen-egy!

MÁSODIK SZOLGA (*belép hátul*). — Az „Ulpio et Pontiano“ feliratú amfórát, amiben a falernumi van!

HERMANN (*rámutat*). — Ott áll! Az az! (*szolga el a kancsóval. Belülről erősebb zaj*).

THORWALD. — Mulatnak, isznak, épen, mint . . .

ELSŐ SZOLGA (*belép*). — Hermann!

HERMANN (*gyorsan odafordul*). — Engem hívnak?

ELSŐ SZOLGA. — Nem. Én kérem tőled az ital-áldozathoz való serleget. (*Hermann odaadja — szolga el*).

THORWALD (*végre meglátja fiát*). — Hermann!

HERMANN (*ijedten hozzá ugrik*). — Jaj, apám, miért jöttél ide? Mondtam úgy-e, hogy várd meg Paulust!

THORWALD. — Magam legyek odafönt, te pedig kiszolgálod itt ezeket a nyomorultakat?

HERMANN. — De hátha meglátnak . . . ?

THORWALD. — Senki sem fog meglátni! És aki közülük először meglát, nem sokáig lát! Nézz ide! (*mutatja a fegyvert*).

HERMANN. — Mi ez apám?

THORWALD. — A hajam, fiam. Húrt fontam belőle, ahogy az isten parancsolta. Odabent esznek-isznak, mint ahogy álmomban láttam.

HERMANN. — Thierik is visszajött?

THORWALD. — Még nem, de mindjárt itt lesz. Egy

igazi sváb lerészegedhetik, de nem felejt!

HERMANN. — Oh apám, a szavaid úgy fájnak nekem!

THORWALD. — Fájnak? Hát a tivornyázók röhögése? Az nem fáj? Olyan fehér vagy, mint a halál és az ütések piros foltjai most még jobban látszanak rajtad, mint tegnap.

HERMANN. — Csendesebben, apám! Paulus Aemilius ott van bent.

THORWALD. — Azokról ott bent majd akkor veszek tudomást, ha le kell rájuk sújtanom.

HERMANN. — Ne tégy addig semmit, amíg nem beszéltél vele! Ezt ígérd meg nekem, apám! Ezt az egyet! Add ide nekem az íjat, majd én vigyázok rá!

THORWALD. — Majd ha elvégeztem a kötelességemet vele! Azután odaadom.

HERMANN. — Oh apám, add ide úgy, mint valamikor odahaza; emlékszel-e? Ahogy hazaértél a csatából, mindig nekem adtad ide az íjat és üres tegez, azt mondtad: „Őrizd, fiam! Egyebet még úgy sem tudsz.“

THORWALD. — No, csakhogy már te is kezdel visszaemlékezni a hazádra! Ha végrehajtottam bosszúmat, majd átadom a fegyveremet neked, épúgy, mint valamikor régen.

HERMANN. — Apám! Ne tedd! Elég volt a vérontás!
(baloldali ajtón 3. szolga belép, átmegy a szobán, függöny mögött ki. Belülről erősebb zaj).

THORWALD. — Hallod, hogy' mulatnak, nevetnek? Te pedig sírsz, egyre csak sírsz, mintha lázadozó

szíved fölolvadna a könnyekben. Meg kell újra edzeni, hogy kemény legyen! Lásd-e, föláldoztam érte a hajamat! Ettől majd eltűnnek a tested piros foltjai, a szégyenfoltok! Azután szabadok leszünk megint és győzelmesen megyünk haza!

HARMADIK SZOLGA (*balról be, valakit szólít*). — Tessék, lépj be!

II. JELENÉT.

(*Thierik belép, kezében papír, a lakomázók felé megy. Thorwald eléje ugrik*)

THORWALD (*örömmel*). — Mégis csak eljöttél!

HERMANN (*fojtott hangon*). — Oh Istenem!

THIERIK (*szabadulni akar*). — Várj egy percig, ezt a . . .

THORWALD. — Elhoztad?

HARMADIK SZOLGA (*hívja*). — Jöjj már, katona!

THIERIK (*Thorwaldhoz*). — Meghalt a császár! Levelet hoztam a tribun részére. (*el a szolga után.*

Thorwald követni akarja, de Hermann visszatartja).

HERMANN. — Maradj, apám! Mit csinálsz?

THORWALD. — Dehát miért? (*zavartan megáll*).

HERMANN (*szelíden*). — Apám, menj föl! Paulus Aemilius majd fölkeres odafönt.

THORWALD (*töpreng*). — Levelet hozott a tribunnak. Bizonyosan ő ajánlkozott azért, hogy csak idejöhessen. A fegyver is nála van! Kell, hogy nála legyen! Mert jaj neki, ha nem hozta el!

MÁSODIK SZOLGA (*belép*). — Hermann! A salii táncot!

HERMANN (*bemenőben vissza*). — Eredj föl, apám!

THORWALD. — Hát bemegy?

HERMANN. — Mennem kell.

THORWALD (*főlemeli öklét*). — Táncolnia kell a hóhérai előtt, fején virágkoszorúval! Olyan, mint egy áldozati állat! Menj! Menj! (*fájdalmában elhallgat, kifelé megy, közben Thierik falhoz lapulva szökni akar előle, de Thorwald meglátja*).

THORWALD (*rákiált*). — Hová mégy, testvér?

THIERIK. — Sietnem kell! A haláleset miatt szigorú fegyverben állunk, készenlétben. (*indul*).

THORWALD (*megragadja*). — Hát az esküd? Mi?

THIERIK. — Az esküm? Miféle esküm?

THORWALD. — Hallod-e sváb! Nem bánom, akár milyen gonosz dolgot művelsz is, de nekem tett esküdet ne szegd meg! Ezt nem szeretném!

THIERIK. — Én meg azt nem szeretném, hogy a századosom megvesszőztessen, amiért ilyen sokáig elmaradok. Engedj utamra!

THORWALD (*gúnyosan*). — Nem akarsz inni?

THIERIK. — Inni? Mit?

THORWALD. — Bort. Olyat, mint tegnap ittál.

THIERIK (*gondolkodik*). — Tegnap . . . ?

THORWALD. — Úgy bizony és ivás közben megesküdtél nekem . . .

THIERIK (*nevet*). — Tegnap? Kétszer is esküdtem!

THORWALD. — Csak egyszer. Nekem csak egyszer!

THIERIK. — És Lokmannak másodszor. Nem ismered Lokmant? Germán, mint mi ketten, magas, széles vállú, barna bőrű. Erős, mint a medve, de buta. Úgy megtapogatta a csuklóimat, hogy szinte ropog-

tak, kínomban hát megesküdtem, hogy adok neki a piros borból, amit ügyességemmel szereztem. No de azután jóvá tettem a hibámat, mert amikor kiszabadultam a mancsaiból, magam ittam meg az egészet. Azt akarod, hogy most megint igyam!?

THORWALD (*haragosan*). — Az első esküdet akarom!

THIERIK (*nevet*). — Azt gondolod, amit Wallának tettem? Vagy úgy! Ismered Wallát, nemde? Azt a mafla gall katonát, aki mindenkitől azt követeli, hogy rómainak tartsa! Hát nem futóbolond? Mi?

THORWALD. — A harmadik esküt akarom! Amit nekem tettél!

THIERIK. — Hát neked is esküdtem?

THORWALD. — Majd eszedbe juttatom! Látod ezt az íjat?

THIERIK. — No és mit akarsz vele? Elég gyatra tákolmány!

THORWALD (*megrázva*) Gyáva! Hitvány! Lódulj!

III. J E L E N E T.

(A függönyök mögül kibukik Hermann, mintha kilökötték volna; halkan zokogva épen apja lábaihoz esik. Thierik elillan).

THORWALD (*főlemeli fiát*). — Mi bajod, fiam? Mit tettek veled?

HERMANN (*zokogva*). — Semmit, apám, semmit... Földöntöttem az illatszeres vázát, mert már nem birtam tovább.

THORWALD (*önmagával küzd*). — És persze...

Ezért . . . újra . . . Hé, Thierik! Thierik! . . . Hová tűntél? (*balra indul*).

HERMANN. — Ne menj el, apám!

THORWALD. — Mi bajod, fiam? Miért remegsz?
Ugy-e, megint megverték?

HERMANN. — Oh nem! Semmi sem történt. Csak te légy jó, apám és minden rendbe jön.

THORWALD (*ajtó felé fordul*). — A bitang áruló!
Megszökött!

HERMANN. — Apám! Paulus Aemilius odabent van.

THORWALD (*keserűen nézi az ijt*). — Mit ér vessző nélkül? Szegény szép hajam! (*hirtelen ketté töri a térdén, eldobja balfelé*) Így ni! Menj a nyomorult áruló után!

HERMANN. — Apám, te megölsz engem!

THORWALD (*nem is figyel rá*). — Ha már úgylis meg kell halnom, hát . . .

HERMANN (*közbevág*). — Előbb hallgasd meg őt!

THORWALD (*megragadja fiát*). — Figyelj rám, Hermann! A mi életünk a gyávák kezében van, de visszavesszük tőlük!

HERMANN. — Apám, mit akarsz tenni?

THORWALD. — Az énekeinkre csak emlékszel még? Vagy mindent elfelejtettél itt? Tudod-e még az Odinról szóló dalt? Aki átdöfte mellét a lándzsájával és az istenek föl vitték lelkét a Valhallába, ahol örökös békét talált! Hermann! Ötszáz kapun át juthatsz be a Valhallába, ahol megtalálod az igazi boldogságot. Együtt megyünk oda és ha bent leszünk, megkérjük a szűz Valküröket, hogy ne bossánsanak álmod a földön élő hősökre, hanem tü-

zeljék fel őket a bosszúra, a vérontásra! Jöjj, fiam!
(*az ajtó felé húzza*).

HERMANN (*rémülten*). — Hová?

THORWALD. — Együtt velem a halálba! Jöjj, fiam!

HERMANN (*kétségbeesve*). — Nem, nem! Paulus!
Paulus!

IV. JELENET.

(*Függöny mögül előlép Paulus Aemilius. Magas, előkelő alak. Két barbár felé megy*).

PAULUS. — Thorwald!

HERMANN. — Meg akar halni és engem is arra kényszerít, hogy együtt haljak meg vele!

PAULUS (*kitépi a fiút apja kezéből*). — Hagyd békében szegényt! Épen az előbb védtem meg azok ellen, akik ütlegettek. Te ellened is megvédem!

THORWALD (*ámulva*). — Ki vagy te?

PAULUS (*szilárdan*). — A testvéred.

THORWALD (*még jobban ámul*). — Az én testvérem?

PAULUS. — Igen. Mit csodálkozol ezen? Nézd, a fiad megértően mosolyog, ő már tudja, mit jelent ez a szó! És tőled is azt várja, hogy értsd meg, mert akkor sokkal erősebb kapcsolat lesz köztetek, mint a vér és test köteléke. (*Thorwald egyre bámul értetlenül*) Nos, nem szólsz semmit? Nem akarsz bensőségesen összeforrni a fiaddal?

THORWALD (*ridegen*). — Te általad nem, mert te is onnan jöttél! (*a függönyre mutat*).

PAULUS. — Onnan jöttem, igaz, de ott is vannak testvéreink.

THORWALD (*izgatottan*). — Te is . . . te is . . . ütöt-
ted?

PAULUS (*átöleli, megcsókolja Hermannt*). — Én így
szoktam őt megütni (*mosolyog*).

THORWALD (*határtalan ámulattal*). — Dehát kicsoda
vagy te?

PAULUS. — Te még sohasem láttad, hogy egy római
megcsókoljon egy barbárt. Most, ime, láttad! Kér-
dezd meg saját magadtól, hogyan lehetséges ez?

THORWALD. — Magamtól? (*fejét rázza*) Hiába kér-
dezem! Nálam nincs erre felelet.

PAULUS (*szelíden*). — Akarod, hogy én feleljek?

THORWALD (*ingerülten*). — A római oroslán kigyó-
vá lett! Körülfonjátok az embert és úgy teperitek
le a földre! Nekem itt nincs erőm, de gyere föl,
ott majd szembeszállok veled!

PAULUS (*mosolyog*). — Ott fönn megölnél engem. És
azt hiszed, ez hőstett volna tőled?

THORWALD. — Dehát ki vagy te? Mondd meg, ki
vagy?

PAULUS. — Embertársad, testvéred, aki szeret téged,
aki meg akar menteni, mint ahogy a fiadat is meg-
mentette. Nem hiszel nekem? Mert római ruha van
rajtam? Persze, ezt a kettőt együtt furcsának talá-
lod. Mikor te közénk kerültél, tollas sisak volt a
fejeden és bőrpáncél a melleden, hát ezért aztán
azt képzelted, hogy különb ember vagy, mint mi.
Pedig hidd el, a ruha semmi! Próbáld meg: vedd a
kezedbe szívedet és tedd az enyém mellé! Majd
meglátod, hogy a szívünk egyforma. Két emberi szív,
mind a kettő egy úton botorkál, egy célt igyekszik

elérni. Tudd meg, Thorwald, hogy odafent a messzi magasságban, de hozzánk mégis nagyon közel egy láthatatlan mennyei Atya örködik fölöttünk és szüntelenül ezt kiáltja felénk: „Szeressétek egymást, emberek és úgy jöjjetek hozzám mindnyájan!”

THORWALD (*szédülve megtántorodik*). — Meghasad a fejem!

PAULUS. — Ne félj, testvérem, nem lesz semmi bajod! (*Thorwald rátekint*) Új életet fogsz kezdeni és boldog leszel. A fiad tudja, hogy amit én ígérek, az nem puszta szó csupán.

THORWALD (*ismét elfogja a harag*). — A fiam! . . . Igen! Nézd meg a testét! . . . Itt . . . Meg itt! . . . Megkorbácsoltátok ma . . . tegnap . . . és ki tudja, azelőtt hány ezerszer . . . ?

PAULUS. — És itt, ahol elesett, én, a római megcsó-koltam őt. Te magad is láttad.

THORWALD (*szomorún*). — A fejem! Semmit sem értek az egészből!

PAULUS. — Hallgass rám, Thorwald! Ilyen ember, mint én, ezer és ezer van az egész földön, mindenfelé elszéledve. És mi készen állunk embertestvéreinket megmenteni olyan módon, amiről még soha senki sem hallott. A megváltás órája a te részedre is megérkezett. A világ már túlsokat sírt, nagyon sokat gyűlölt. De Isten leszállott a földre és most mindnyájunkat magához hív. Nem beszélek itt többet, hanem kérlek, jöjj velem ma este! Nagy csaldába vezetlek, amelynek te is tagja leszel.

THORWALD (*ámulva, a fiához*). — Hermann . . . !

HERMANN. — Igen, apám, ez mind így van!

PAULUS. — A tribuntól már elkértelek ma estére.
Eljössz - e ?

THORWALD (*még mindig ámul*). — Én . . . ? Én . . . ?

PAULUS. — Eredj most a vendégszobába és várj ott
reám. (*Thorwald bizonytalanul indul*) Csak menj
bátran! A fiad már megjárta ezt az utat és boldog.
(*Thorwald el. Zaj a függönyök mögött*).

HERMANN (*örömmel*). — Mit szólsz hozzá, Paulusom ?

V. JELENET.

(*A függönyök szétnyílnak. Az asztalokon tányérok, serlegek, ételmaradékok hevernek. A pamlagokon félig ittasan: Marcus Aquilius, Aelius, Lucius Pontius, Aulus Trebonius és Toantes*).

MARCUS (*föláll, serlegét magasra emeli, italáldozatra hívja föl a többieket*). — Békesség a nagy Gordianus Augustus szellemének !

TÖBBIEK (*bort öntenek a padlóra*). — Békesség neki !

PONTIUS (*serleggel kezében Paulus elé lép*). — Nesze, Paulus, áldozz te is a néhai Gordianus lelki üdvére !

PAULUS. — Már áldoztam, de lélekben.

PONTIUS. — Azt akarod, hogy barbárnak tartsunk ?
Kövesd a példánkat, áldozz te is ! Nesze !

MÁSOK (*ittasan*). — Mi az ? Nem akar áldozni ?

PONTIUS (*nevet*). — Azt mondja, már áldozott lélekben.

PAULUS (*mosolyog*). — Hát nem többet ér az, mint a falernumival való áldozás ?

TREBONIUS. — Ilyenek ezek a filozófusok !

TOANTES. — Legkivált pedig a Zeno követői.

PONTIUS. — Szerintük a császár és rabszolga között nincs különbség.

TOANTES. — Szent Jupiterre! Mindketten részei a nagy mindenségnek! (*általános nevetés*).

MARCUS (*ittas*). — Vigyázz, Paulus! Csak egy napra adtam oda Thorwaldot kölcsönbe, nem ám ajándékba! Tudod, emlék a hadjáratból!

PONTIUS. — Vajjon mit akar ezzel a barbár medvével?

TREBONIUS. — Nyilván eszméket vagy elméleteket akar kicsapolni belőle, talán olyanformán, mint ahogy Marcus vért csapolt a testéből.

TOANTES. — Így szokták a filozófusok! (*nevetnek*).

MARCUS. — Ugyan hagyjátok azokat az áldatlan vitákat! (*szolgákhoz*) Ide a szír leányokkal! Lássuk a táncukat! És hozzatok még abból a falernumiból, ami Marius Maximus és L. Roscius amfóráiban van! (*mind tapsolnak, Paulust és Aeliust kivéve. Szolgák el*).

AELIUS. — A borból elég volt, apám!

MARCUS. — Már hogy' lett volna elég?

AELIUS. — Hát nem épen most kaptad a gyászos hirt?

MARCUS. — Micsoda gyászos hirt?

AELIUS. — Gordiánus meghalt! Ugyancsak hamar elfeledkeztél róla! Pedig holnap egész napon át fegyverben kell állnod, mert hátha a pretorianusok zavarogni kezdenek?

MARCUS. — Tudok én parancsolni a légióknak! Csak bizd rám a dolgot!

AELIUS. — Gondold meg, apám, így akarsz felkészülni a nehéz napra? Mulatozással, tánccal, ivással? Hiszen téled függ Róma tekintélye!

MARCUS. — Mondom, fiam, bizd ezt csak rám!

AELIUS. — Igazán nem illik mulatozni, táncolni, mikor a császár holtan fekszik! Ez a viselkedés nem méltó hozzád, apám!

MARCUS. — Szegény Gordianus! Bölcs volt és vitéz!

PONTIUS. — Meg szép is!

TREBONIUS. — És fiatal is hozzá!

TOANTES. — A művészetekben is otthon volt.

PONTIUS. — Emlékeztek-e arra, mikor egy évvel ezelőtt áldozatot mutatott be Fortuna templomában?

MARCUS. — Hogyne! Akkor indultunk Galliába, a Rajna vidékére. Ahogy kilépett a templomból, azt mondta nekem: „Tribun! Róma tekintélye a te vitézségedtől függ!”

PONTIUS. — Mint ahogy Aelius mondta az előbb!

TOANTES. — Aeliusnak valódi római lelke van!
(*tapsolnak*).

AELIUS (*hevesen*). — Menjetek hát haza! Mert ha a reggel itt talál bennéteket, akkor holnap egy barbárt fogunk császárrá kikiáltani! Oh, ha már húsz éves volnék!

MARCUS. — Éljen Aelius! Ezt a lelkes föllobbanást már szeretem benned! Csakhogy ne feledd, minél nyugodtabb az ember, annál erősebb! (*megfogja karját, húzza*) Jöjj közénk, fiam!

AELIUS. — Dehogy is megyek! Illetlen dolog ilyenkor tivornyázni. Mondjátok meg ti is: nincs-e igazam? (*csend*) Paulus, felelj legalább te!

PAULUS (*szomorúan*). — Mit ér az én bizonyágom a falernumi bor ellenében?

TREBONIUS. — Aha! Megszólalt a sztoikus! (*nevetnek. Paulushoz*) Hallod-e? Senki sem osztja a véleményedet! Az én pártomon vannak.

PAULUS. — Ez dicsér engem legékesebben.

PONTIUS. — Ohó, már szúr is!

TREBONIUS. — Csak szúrna, de mi jól fel vagyunk vértézve a szúrásai ellen!

MARCUS. — Hagyjuk a sok haszontalan locsogást! Határozzunk inkább: mit tegyünk?

TOANTES. — Én azt indítványoznám . . .

MARCUS. — Halljuk Toantes indítványát!

AELIUS. — Én már előbb indítványoztam! Fogadjátok el azt! Nem akarom, hogy . . .

TOANTES. — Kérlek, engedd meg, hogy . . .

AELIUS. — Nem engedem! Nem akarom!

TOANTES. — Csak egy szót! — Tekintettel Gordianus dicső erényeire és Marcus Aquilius tribun nagy érdemeire, aki nemrégiben tért haza győztesként a saliak elleni hadjáratból . . .

AELIUS. — Csönd! Hallgass! Nem akarom!

MARCUS. — Hagyd, fiam! Hadd fejezze be szavait!

PONTIUS. — Jól kezdte!

TREBONIUS. — Halljuk a befejezését!

TOANTES. — Hiszen én a békés kiegyezést keresem!

MIND. — Halljuk! Tovább! Beszélj!

AELIUS. — Nem! Nem! Hallgass!

TOANTES. — A viláért se gondolok holmi közönséges dorbézolásra, hanem kegyeletes virrasztásra a halott szellemének a tiszteletére. (*Aelius fejét, kezeit*

rázza, nemet intve; többiek tapsolnak, nevetnek).

AELIUS. — Nem kell! Elvetem indítványodat! Beszélj, Paulus!

MARCUS. — Csend! Hallgassatok ide! Horatius egyik ódájában, sajnos, már nem emlékszem, melyikben, azt mondja . . . Hogy' is mondja csak, Toantes? Teneked tudnod kell! A Teucris epizódjában . . .

TOANTES *(szaval)*. —

Ha gond gyötör, ha bánat emészt:
Boros pohárba fojtsd emezt s amazt.
Igyál vidáman! Hátha holnap
Kifut hajód a tengerre már?

PONTIUS. — Éljen! Ma estére elvetjük magunktól a gondokat és félelmet . . .

MARCUS. — Holnap pedig megmentjük Rómát!

TOANTES. — Éljen Horatius, a nagy költő! *(Aelius és Paulus kivételével mind az asztalhoz).*

AELIUS *(a dühtől fuldokolva)*. — Levegőt! Megfulladok! Szörnyű aljasság! *(balra el).*

PAULUS. — Ő is a Tied, Názáreti Mester! *(el Aelius után. Bent nagy zaj).*

(Függöny).

Harmadik felvonás.

(A vendégszobát a nap megvilágítja. Nagy rendetlenség. Egyik asztalon Aelius korbácsa).

I. J E L E N E T.

HERMANN *(nagyon fáradt. Takarit)*. — Nem bírom! Pedig épen ma kellene erősnek lennem. *(pihen)* Milyen nyugodtan aludt! *(tovább takarit)* Bizony, erősnek kell lennem! Erős akarok lenni, olyan erős, mint odahaza voltam. *(megtántorodik)* Nem bírom tovább, nem bírom! Megint azt fogja mondani, hogy csenevész fácska vagyok. *(összekulcsolt kézzel)* Oh, Jézusom, add vissza tavalyi erőmnek csak a fele-részét! Nem is mindenkorra, csak rövid időre! Amíg megérzi, hogy lelke egyesült az enyémmel és nem retteg a gondolattól, hogy elveszít engem!

II. J E L E N E T.

(Thorwald az udvarból jön, nyugodt arccal).

THORWALD. — Hermann, fiam!

HERMANN (*megfordul, hozzáfut*). — Apám! Te vagy?

THORWALD (*öleli, csókolja*). — Édes gyermekem . . .

HERMANN. — Láttam, hogy nyugodtan alszol. Most is nyugodt vagy, a szemeid is tiszták. De miért szorítod a kezemet olyan erősen? És a tekinteted is olyan különös!

THORWALD. — Miért? . . . Miért . . . ? Magam sem tudom . . .

HERMANN. — Bizonyára szépet álmodtál.

THORWALD. — Történt velem valami, az bizonyos, de hogy mikor, azt nem tudom. Lehet, hogy csak álmodtam . . . és olyan furcsa ez mind . . . nem is értem . . .

HERMANN. — És hiszel már? Oh apám, mondd, hogy hiszel!

THORWALD. — De mit higgyek, fiam? Mit?

HERMANN. — Mondd el, mit láttál, mit hallottál? (*Thorwald leül, fiát magához öleli, nagy szeretettel csókolja*) Oh apám, most olyan boldog vagyok!

THORWALD (*szelíden mosolyog*). — Még soha életemben nem voltam ilyen boldog én sem! Úgy érzem, mintha megint gyermek volnék. Oly nagyon örülök, hogy együtt lehetek veled!

HERMANN. — Az isteni kegyelem megérintette szívedet és a rossz eltávozott belőle, csak az öröm maradt meg benne, a legtisztább öröm, ami elárasztotta egész lényedet. A szemeidben is meglát-szik, hogy boldog vagy.

THORWALD. — Kegyelem . . . ? Ezt hát kegyelemnek hívják? . . . Nagyon jó érzés . . .

HERMANN. — Beszélj el, apám, hogyan ment végbe ez a változás benned?

THORWALD. — Nehéz azt elbeszélni, fiam! Én magam sem tudom. Tegnap még elkeseredett voltam, ma pedig boldog. Ezt nem bírom felfogni, megérteni!

HERMANN (*enyelegve*). — No csak erőlted meg az eszedet! Próbálj visszaemlékezni! Paulus Aemilius odavezetett téged abba a nagy házba. A menyeyezetről lámpák függtek le . . .

THORWALD. — Te is ott voltál?

HERMANN. — Oh, sokszor! . . . Sokan voltak ott?

THORWALD. — Nagyon sokan!

HERMANN. — Rómaiak? Katonák? Patríciusok?

THORWALD. — Azok is! Leginkább a szemembe tűnt egy tribun, aki sisakot tartott a kezében. Néztem - néztem — egyszerre rettenetes visszaemlékezésem támadt. Oh, de nagy ellenségem volt az az ember! Hirtelen iszonyú harag keletkezett a szívemben, de rögtön el is oszlott. Csodálatos érzés volt az!

HERMANN. — Germánok is voltak ott?

THORWALD. — Azok is voltak. És képzelj: a római tiszték és barbár rabszolgák megölelték, megcsókolták egymást. Azt hittem, valami mesebeli világban vagyok.

HERMANN. — Téged is megöleltek, apám?

THORWALD. — Képzelj, Hermann: egy római patrícus megcsókolt!

HERMANN. — Mit éreztél akkor?

THORWALD (*fejét rázza*). — Mit éreztem? . . . Igazán nem tudom . . .

HERMANN. — Nemde ellágyult a szíved? Álmélnkod-

tál és örültél, mintha valami nagy kincset találtál volna ?

THORWALD. — Gyöngeség szállt meg vagy gyávaság, vagy micsoda . . . Nagyon furcsa volt . . .

HERMANN. — Szeretet volt az, apám, szeretet! A közeledben lévő testvérek szívéből kiáradó meleg szeretet!

THORWALD. — Lehet . . . Talán az volt . . .

HERMANN. — Az volt, apám! Én is ezt éreztem, mikor először voltam ott.

THORWALD. — Igen, én is épen rád gondoltam ott! Eszembe jutott, mikor tegnapelőtt esküre akartalak kényszeríteni s te azt felelted, hogy nem teheted. Akkor azt gondoltam, hogy ezek a rómaiak megbüvöltek, megígéztek. Tegnap este azonban hirtelen megértettelek. Igazad van! Aki csak egyszer is ott volt, az bizonyos dolgokat többé nem csinálhat meg.

HERMANN. — Oh apám, apám!

THORWALD. — Drága kis fiam! *(boldogan összeölelkeznek, megcsókolják egymást, mosolyognak).*

HERMANN *(szünet után)*. — Érzed magadban az új életet, amiről Paulus beszélt ?

THORWALD. — Valami új érzés van bennem, de az egész dolog homályos előttem . . . Miért is nem bírom megérteni? Saját magamnak idegen vagyok!

HERMANN. — Ez azt jelenti, hogy boldogok leszünk! Nagyon boldogok!

THORWALD. — Gondolod, hogy hamarosan haza térünk ?

HERMANN *(szomorúan)*. — Ki tudja ?

THORWALD. — Hát nem vagy bizonyos benne?

HERMANN (*élenken*). — Miért ne lennék?

THORWALD. — És újra erős leszel, olyan, mint odahaza, régen?

HERMANN (*leugrik apja öléből*). — Nézd, milyen erős vagyok! (*karjait mozgatja*) Az öröm visszaadta régi erőmet! (*le-föl futkos*) Látod, milyen fürge vagyok?

THORWALD (*ölebe veszi*). — Igen, most megint az én igazi kis fiam vagy! Az én kis harcos fiam!

HERMANN. — És mi történt azután? Beszélj még!

THORWALD. — Azután jött egy fehér szakállú öreg ember, olyanforma, mint a mi papjaink, de római ruha volt rajta . . .

HERMANN. — És beszélt?

TORWALD. — Nagyon szépen!

HERMANN. — Mit mondott?

THORWALD. — Hogy egyszer egy római ember egy nagy erdőn ment át, ahol ellenség kezébe került. Levetkőztették, összeszurkálták és azt gondolták, hogy meghalt, hát ott hagyták a földön és elfutottak. Nemsokára egy másik római ment arra, ránézett a sebesültre, megcsóválta a fejét és odább ment. Aztán megint jött egy római, az is úgy tett. A harmadik, a negyedik is. Legutoljára egy germán járt arra lóháton . . . Azt hiszem, germán volt . . . igen, úgy emlékszem. Megállt a sebesült mellett, jól megnézte, leszállt a lováról . . . persze, germán törzsfőnök volt! . . . Odament a sebesülthöz és akkor látta, hogy még él . . . Tudod, Hermann, én azt vártam, hogy megöli, mint ahogy az igazi ger-

- mánhoz illik, de nem bántotta! Sőt inkább kimos-
ta a sebeit borral, bekente olajjal és bekötözte a
ruhájával, enni-inni adott neki, fölültette a lovára
és elvezette a sátrába, hogy egészen meggyógyítsa.
- HERMANN. — Tudom! Hát aztán? Még mit mon-
dott?
- THORWALD. — Te tudod? Na, hadd halljam!
- HERMANN. — Hogy ha egyszer egy római egy bar-
bárt talál ilyen állapotban, akkor nekik is . . .
- THORWALD. — Az ám! Csakhogy hallottad, a róma-
iak tovább mentek!
- HERMANN. — Majd eljön az idő, amikor ők is meg-
fognak állni.
- THORWALD. — Nem jól tudod! Nem így mondta
az aggastyán, hanem, hogy az a lovas egy isten
volt, bora és olaja bűvös erővel bírt s azzal meg-
gyógyítja a bajunkat, amit minden ember a szívében
hordoz.
- HERMANN. — Igazat mondott! A te szíved is meg-
gyógyult!
- THORWALD. — Az én szívem nem beteg.
- HERMANN. — Nem beteg? Hát nem mondott neked
semmit az agastyán?
- THORWALD. — Semmit. Csak a fejemre tette az egyik
kezét, amire hideg borzongás futott végig rajtam,
de azért nem haragudtam az öregre, csak szégyel-
tem magamat, mert mindenki rám nézett, még pedig
olyan tekintettel, mintha kiolvasták volna szívem-
ből a tegnapi dolgot. Én meg azon gondolkóztam,
hogyan vette föl az Isten azt a sebesültet?
- HERMANN. — Én tudom, apám! Azt akarta ezzel

mondani, hogy szeressük egymást és ne gyűlöljük. A gyűlölet gonosz dolog!

THORWALD. — Hát kiket kell szeretnünk? Mi ketten szeretjük egymást.

HERMANN. — Az nem elég! Mindenkit szeretni kell! Minden embert kivétel nélkül!

THORWALD (*le-föl járkal*). — Az ám! Szeressük egymást! Ott lehet . . . de itt? (*meglátja a korbácsot*) Nézd csak fiam! Látod ezt?

HERMANN (*apja elé áll*). — Ne nézz rá!

THORWALD. — Hát szerethetem én őket, Hermann? Mondd meg te magad, szerethetem ezeket?

HERMANN. — Hiszen most már könnyű és édes!

THORWALD. — Azt hiszed? Gondolod, hogy ők is eljönnek abba a titokzatos, bűvös házba!

HERMANN. — Eljönnek. Bizonyosan.

THORWALD. — Hát akkor el kell pusztítani a rosszat! Én elpusztítottam az enyémet, tehát ezt is elpusztítom itt! (*fölkapja a korbácsot*).

HERMANN (*ijedten*). — Ne bánts, apám! Ne! Ne!

THORWALD (*kettétöri és eldobja a korbácsot*). — Így ni! Most már nyugodt vagyok.

HERMANN. — Mit csináltál, apám? (*zokog*) Végem van! Elvesztem!

THORWALD (*megdöbben*). — Hermann!

HERMANN (*sirva*). — Szeretnünk kell egymást, apám, erősen szeretnünk!

THORWALD (*önmagával küzd*). — Dehát mi van velem! Micsoda varázslat hatalma alá kerültem? Miféle útra tévedtem? (*Her mann hangosan zokog*) Vagy már mind a ketten elpuhult rómaiakká változtunk át?

III. JELENET.

AELIUS (*haragosan előugrik balról*). — Barbár! Mit csinálsz itt? Miért nem jössz, amikor szólítalak?

THORWALD (*fojtott indulattal*). — Nem ő a hibás.

AELIUS. — A korbácsomat! Hol a korbácsom?

HERMANN (*zokog*). — Oh, uram!

AELIUS (*meglátja és fölveszi eltört korbácsát*). — Mi ez? Ki csinálta ezt?

THORWALD. — Nem ő törte el!

AELIUS (*Hermannhoz*). — Hitvány barbár! Ébenfából volt és többet ért, mint te! Barbár! Barbár! (*a korbácsdarabbal üti*).

THORWALD. — Ne bánts! Nem ő volt, hanem én! (*Hermann összerogy, Thorwald fölemeli*).

IV. JELENET.

ELSŐ SZOLGA (*az udvarból jön, belép*). — Paulus Aemilius patricius! (*beengedi a patriciust, bókol és el*).

AELIUS (*szégyenkezve, a barbárokhoz*). — Pusztuljatok innen!

THORWALD (*Paulushoz*). — Nézd, uram! Meggyilkolja őt!

AELIUS. — Menjetek innen gyorsan!

PAULUS (*végig nézi őket, fájdalmasan*). — Ágyba kell fektetni, hiszen látod, hogy beteg!

AELIUS. — Hát fektessétek ágyba! (*lesüti szemeit*).

PAULUS (*Thorwaldhoz*). — Vezesd föl, fektesd le!
(*halkan*) Mindjárt utánad megyek! (*Thorwald Her-
mannal el az udvaron át. Paulus Aeliushoz*) Hogy
aludtál Aelius?

AELIUS. — Képzelheted! Egész éjjel röhögtek. Min-
den hangjuk behallatszott szobámba. Szememet sem
tudtam lehúyni.

PAULUS. — Atyád még alszik?

AELIUS. — Hiszen a szenátus parancsára a dandár
élére kellett állnia!

PAULUS. — Igaz - igaz! Most tehát a Marsmezőn van?

AELIUS. — Igen, ilyen bitang éjszaka után! Oh Pau-
lus, milyen ember az én apám!

PAULUS. — Csak nyugodtan, Aelius! Tulajdonképen
te miattad jöttem. Nagyon fáj nekem a tegnapi esti
hevességed. Ülünk le, fiam és beszéljünk nyu-
godtan! (*le akarja ültetni, de minden rendetlen*).

AELIUS. — Bocsásd meg ezt a csúnya rendetlenséget!
Majd mindjárt rendbe hozatom a szobát!

PAULUS. — Sohse fárassz ezért senkit! Magunk is el-
végezhetjük! Nézd csak! (*Két széket egymás mellé
tesz*) Lásd, már jól is van!

AELIUS (*megragad két széket*). — Oh ne bánts! Majd
én!

PAULUS. — Ugy-e, milyen csekélység?

AELIUS. — Oly nagy szomorú vagyok, Paulus!

PAULUS. — Mi bajod?

AELIUS. — Magam sem tudnék erre pontosan meg-
felelni. Néha úgy érzem, hogy keserű és fájdalmas
könnyek törnek föl egyenesen a szívemből és azt
sem tudom: miért? A tavalyi évem rettenetes volt!

Apám a Rajna mentén, én Görögországban azzal a senkiemberrel, akit apám nevelőül rendelt mellém. Igazán csak a művészet volt egyedüli vigasztalóm a görög földön. Senki sem volt közelemben, aki előtt szabadon föltárhattam volna a lelkemet, gondolataimat. Te megérted, hogy ez mit jelent! Visszatértem Rómába abban a reményben, hogy apámat a háború megedzette . . . Te láttad őt tegnap este!

PAULUS. — Szegény Marcus! Szeret téged, persze, a maga módja szerint.

AELIUS. — De nekem a szeretetnek ez a módja nem kell! Azt hiszi, ha a boros kancsó mellett elkiáltja magát, hogy igazi római lélek vagyok, ezzel már minden rendben van. Már nem vagyok gyermek, akit üres dicséretekkel lehet kielégíteni. No aztán, ezek a hitvány naplopók, akik nap-nap után ide látogatnak . . . ! Oh! *(kezeit ökölbe szoritja)*.

PAULUS. — Én nagyon jól megértelek, Aelius! Magam is voltam valamikor tizenhat esztendő! Az emberi élet legszebb és legfélelmetesebb kora. Szívünk tele van új és lázongó érzelmekkel! De vigasztalódj, fiam! Ahogyan most te szenvedsz, úgy csak a nemeslelkű ifjak szenvednek. Közönséges lelkek nem érzik a te kínjaidat. Tegnap este . . .

AELIUS. — Hagyjuk ezt! Elmult, vége!

PAULUS. — Sőt, kérlek, beszéljünk róla! Tegnap este apád és vendégei megfélelkeztek emberi méltóságukról. Te egymagadban különb voltál, mint ők összevéve. Szerettelek volna összecsókolni szent heületedért!

AELIUS. — Láttad úgy-e, hogyan tiltakoztam, köve-

telőztem, sírtam? Hiába! A tivornyázás utáni vágyuk erősebb volt, mint az én okos szavam.

PAULUS. — Igen, okos vagy, fiam! És különb életre születél annál, mint ami apád házában folyik.

AELIUS. — Azt hiszed? Oh Paulus, ha tudnád, mennyire vágyódom azt a különb életet élni!

PAULUS. — Élheted, ha akarod.

AELIUS (*lemondóan legyint*). — Oh, ha csak azon múlna!

PAULUS. — Csak azon múlik, a te akaratodon! Ragadd ki magadat ebből a fojtogató aljasságból, röptsd fel tiszta lelkedet az erény legmagasabb csúcsára és tárd ki szívedet minden szép és jó előtt! Könnyen megteheted, mert derék ifjú vagy! Erős benned a vágy és sok benned az akarat. Hidd el, akkor újjászületik a te most szomorú lelked! Szemed is egészen másként fog látni, tisztábban, szebben!

AELIUS. — Oh Paulus, mit jelentenek a szavaid? Nem értelek egészen.

PAULUS. — Talán többet mondtam a kelletténél. Nem is merek tovább beszélni.

AELIUS. — Pedig én épen arra kérlek, hogy igenis beszélj még többet! Olyan jó a szavadat hallgatni!

PAULUS (*rövid szünet után*). — Mondd, Aelius, meg vagy elégedve a két barbárral?

AELIUS (*meghökken*). — Miért kérdezed?

PAULUS. — Mert enélkül sosem értjük meg egymást tökéletesen.

AELIUS (*lesüti szemeit*). — Bevallom, néha túllépek a határt. De ez az élet tesz idegessé, ingerültté! Hidd el, ez így van!

PAULUS. — Elhiszem. De te magad is láttad, hogy Hermann nagyon gyöngé. Alig áll a lábán.

AELIUS. — Nem is miattam! Én alig értem hozzá. *(kezébe veszi a korbács darabjait)* Látod? Ezt is eltörte! Ébenfából való és nagyon kedves tárgyam volt. Miért tette ezt?

PAULUS. — Hermann nem törhette el. Hisz' olyan szelid a fiú!

AELIUS *(nyersen)*. — Közönséges barbár!

PAULUS. — És ez persze iszonyú bűn!

AELIUS. — Ma csipkelődő kedved van, Paulus.

PAULUS. — Az egész dologban az a fontos, hogy beteg.

AELIUS. — Kiről beszélsz?

PAULUS. — Hermannról.

AELIUS. — Beteg? *(természetes meghatottsággal)* Mi baja?

PAULUS. — Olyan bajban szenved, amiből nincs gyógyulás. Ma - holnap meghal.

AELIUS. — Meghal?

PAULUS. — Talán sajnálod?

AELIUS *(erőt véve ellágyulásán)*. — Ugyan! *(legyint)*.

PAULUS. — Nem érzed iránta szánalmat?

AELIUS. — De hát hogyan beszélsz te ma?

PAULUS. — Nem érdekel a beszédem, úgy-e? Pedig hidd el, szorosán összefügg a lelked bajával.

AELIUS. — Komolyan beszélsz, Paulus?

PAULUS. — Nagyon komolyan! Mondd őszintén: nem érzed, hogy hibás a viselkedésed a szegény gyermekkel szemben?

AELIUS *(dacosan)*. — Nem! *(fölkel a székről)*.

PAULUS (*szintén fölkel*). — Figyelj csak jól a szíved hangjára! Vajjon az is nemmel válaszol-e?

AELIUS (*rövid töprengés után*). Dehát csakugyan beteg?

PAULUS. — Ugy-e, hogy mégis csak sajnálsz?

AELIUS (*büszkén*). Ugyan, Paulus! Hová gondolsz?

PAULUS. — Oh, fiam! Ne szégyeld ezt a nemes érzelmeket! Inkább légy büszke rá!

AELIUS (*gögösen*). — Remélem, nincs rá szükséged, hogy figyelmeztesselek a származásomra. Én Marcus Aquilius római patrícius fia vagyok!

PAULUS. — Való igaz! És miközben büszkén, sőt dőlyfösen hangoztatod ezt, elfeledkezel a legnagyobb méltóságodról, amivel Isten ruházott föl. Az emberi méltóságodról!

AELIUS. — De kérlek, Paulus! (*sértődötten nézi*).

PAULUS. — Az éjjel megéjleneztek és igazi római léleknek neveztek. Te akkor haragudtál azért, most pedig magad is megismétled ezt az ostobán üres dicséretet.

AELIUS (*zavarodottan*). — Elég, elég!

PAULUS. — Emlékezz a szavaimra, Aelius! A te számodra épen úgy, mint mindenki számára eljön az a bizonyos végső óra, amelyben majd belátod, hogy tulajdonképpen semmi különbség sincs a római patrícius és a barbár rabszolga között.

AELIUS (*remegő hangon*). — Különös örömed telik abban, hogy megalázz engem, Paulus.

PAULUS. — Távol áll tőlem ily gonoszság, fiam! Te magad vagy az, aki megalázod magadat a saját lelked előtt.

AELIUS (*keményen*). — Hát . . . igaz, hogy lobbánakony vagyok. De ma este vigyázni fogok magamra!

PAULUS (*gondolkozva*). — Akkor mindent meg kell mondanom!

AELIUS (*ámulva*). — Mit?

PAULUS (*kiegyenesedve, meghatott, komoly hangon*). — Aelius, én keresztény vagyok!

AELIUS (*ijedten*). — Hogyan . . . Te . . . ?

PAULUS (*szeliden*). — Igen, én! És azt is jól tudom, amit most magadban gondolsz. A tiltakozásnak egész vihara zúg most a lelkedben! Pedig jóérzésben, ösztönszerűleg már te is keresztény vagy.

AELIUS (*főlemeli kezét*). — Paulus!

PAULUS (*nyugodtan*). — Tegnap esti heves haragod a tivornyázás ellen, szégyenérzeted a fölött, hogy egy szegény védtelen, ártatlan és gyöngé embert megütöttél, ezek mind öntudatlan keresztény érzések benned. (*Aelius leül, arcát tenyereibe rejti, sir*). Bocsáss meg nekem, Aelius, mert az imént kissé kemény voltam hozzád! Ne sírj! Mondom neked: inkább örülni van okod, mert abból a fájdalomból, ami most a szívedet marcangolja, fog megszületni a boldogságod! Én is átestem ezen a fájdalomon és ez tett olyan emberré, amilyen most vagyok. (*megsimogatja*).

AELIUS (*fejét a karjaira hajtja*). — Oh, Paulus!

PAULUS (*kis szünet után*). — Aelius! Átmegyek és megnézem Hermannt.

AELIUS (*halkan*). — Jó.

PAULUS. — Tudod-e, mit mondott a szegény fiú?

Hogy boldog volna, ha az ő szenvedései árán válhatná a tiedet.

AELIUS (*fölemeli fejét*). — Azt mondta?

PAULUS. — Azt.

AELIUS. — És tudja, hogy én is . . . én is . . .

PAULUS. — Hogy te is szenvedsz? . . . Akarod, hogy megmondjam neki?

AELIUS. — Nem, nem! (*ismét lehajtja fejét*).

PAULUS. — De miért nem?

AELIUS. — Hagyjál békében most, Paulus!

PAULUS. — Megbolygattam a lelked nyugalmát?

AELIUS. — Nagyon!

PAULUS. — Nem akarod, hogy itt maradjak?

AELIUS (*esdekel*). — De igen, maradj! Ma újra eljön az a két hitvány és én . . . és nekem . . . oh, Paulus, ne menj el!

PAULUS (*kis szünet után*). — Szeretnéd látni Hermannt?

AELIUS (*rémülten*). — É . . . én?

PAULUS. — Nem épen most mindjárt. Először én magam megyek hozzá. (*indul*).

AELIUS. — Paulus! Mondd meg neki. . . hogy. . . én . . . de mégse! . . . ne mondj neki semmit! (*Paulus mosolyogva el. Aelius erejét veszve borul az asztalra*).

V. JELENET.

(*Kis szünet után szolga lép be az udvarról*)

AELIUS (*fölüti fejét*). — Ki az? Mi történt?

SZOLGA. — A tribun megérkezett.

AELIUS. — Ilyen korán?

SZOLGA. — Gyaloghintón jött.

AELIUS. — Csak nem voltak zavargások?

SZOLGA (*a tribunra mutat*). — Ime, már itt is van!

MARCUS (*a fogadóba lép*). — Hé, szolga! Egy pohár massicust! (*leteszi sisakját az asztalra, Szolga el*). Nyelje el a pokol a szenátust a parancsaival együtt! Utóvégre én sem vagyok vasból!

AELIUS. — Talán rosszul vagy, apám? Miért jöttél haza ilyen korán?

MARCUS. — Az éjjel alig aludtam két óra hosszat. Jupiterre! Más ember nem bírná ki!

AELIUS. — És a zászlóalj?

MARCUS. — Azt is elnyelheti a pokol! A századosnak adtam át a parancsnokságot, legalább, ha valami zavargás lesz, ő issza meg a levét! Jobban elbírja annak a barbárnak a gyomra, mint az enyém, a római patríciusé. Nem igaz?

AELIUS. — Halvány az arcod, apám.

MARCUS (*fejét tapogatja*). — Szédül a fejem, meg fáradt is vagyok nagyon. (*leül*).

AELIUS (*szemrehányóan*). — Úgy-e, mondtam az este? De hiába lármáztam, te nem engedted! Mintha nem lett volna már akkor is elég!

MARCUS. — De, fiam, légy belátással! Gondold meg, hogy egy teljes esztendőt töltöttem fönt, északon, a barbárok között. Szükségem van rá, hogy most mulassak kissé itthon, békés, kényelmes hajlékomban. Meg aztán vendégeim is voltak, szomszédvendégeim! Pontius és Trebonius a borrá vált Tiberist is meginnák. Hidd el, nagyszerű éjszaka volt az a

tegnapi! Hirt és dicsőséget hozott házunkra. Toantes együtt énekelt Danaéval, a szép szír leánnyal, Anakreón egyik ódáját adták elő. Gyönyörű hangja van annak a görögnek! Danaé pedig úgy csi-csergett, akár csak egy pacsirta! Mintha a holló és a fülemile énekeltek volna együtt! Majd' megszakadtunk a nevetésben. Bizony rosszul tetted, hogy elvonultál. Kitűnően mulattál, neveltél volna!

AELIUS. — Így pedig sírtam. Szomorúan sírtam:

MARCUS. — Sírtál . . . ? . . . Dehát miért?

AELIUS. — Hagyjuk, apám! Ne kezdjük előlről!

MARCUS. — Rosszul gondolkozol, fiam! Élni kell, amíg lehet! Élvezni a életet, fenéig kiélvezni! De te valóságos Vestaszűz vagy férfialakban!

AELIUS (*bosszúsan*). — Tudom jól, mi a véleményetek felőlem! Hogy semmibe sem veszteks, hogy ki-nevettek! Egyetlen szót sem szólhatok anélkül, hogy gúnyt ne üzzetek belőlem.

MARCUS (*hózzálép*). — No lám! Már megint sír! Hiszen csak tréfáltam, kis bohó! Ugyan-ugyan, Aelius! Nyujtsd a kezedet, kössünk békét! (*kezét nyujtja*).

AELIUS (*sir*). — És legyek én is részeges, úgy-e?

MARCUS (*fejét csóválja*). — Oh Juppiter! Milyen furcsa gyerek! (*meglátja az eltört korbácsot, fölveszi*) Hát ezt ki törte el? Akármibe fogadok, hogy a barbárok voltak! Igaz-e, Aelius?

AELIUS (*fagyosan*). — Nem!

MARCUS. — Üsd-verd a bitangokat! Hol vannak most? (*Aelius nem felel*) Hallod-e, Aelius, hol van Thorwald és Hermann?

AELIUS. — Nem tudom.

MARCUS. — Korbácsold őket! Éreztesd velük hogy hatalmas vagy! (*szolga ezüst tálcán hozza a pohár bort*) Helyes! Jól van!

AELIUS. — Még most is iszol? Még nem volt elég?

MARCUS. — Talán te is megszomjajztál? (*szolgához*)
Még egy pohárral!

AELIUS. — Nem kell! Ne hozz!

MARCUS. — Pedig ilyenkor jó a massicus; reggel!

AELIUS. — Mindig csak iszol, apám!

MARCUS. — Hogy erőt nyerjek, Aelius! Ma különösen szükségem van minden erőmre és azt csakis a borból merithetem. Róma nyugalma forog kockán. . !
A gyakorlótéren szédülés fogott el.

AELIUS (*ijedten*). — És mégis iszol!

MARCUS (*egy kortyot nyel*). — Hm. Nem ízlik! Furcsa! (*szolgának adja a poharat; szolga el*). Borzasztóan fáradt vagyok. Hiába, két órai alvás nem elég! (*leül*).

AELIUS (*hozzáugrik*). — Apám! Mi bajod?

MARCUS (*fejét, mellét tapogatja*). — Nem komoly! Halálos fáradtságot érzek . . . szédülök . . . mintha valami nagy-nagy teher nyomná vállaimat . . .

AELIUS. — Feküdj le, apám, pihend ki magadat alaposan! Az majd helyrehoz.

MARCUS. — Az ám, persze, igazad van.

AELIUS. — Nagyon rosszul vagy, úgy-e?

MARCUS. — Szóra sem érdemes! Alszom néhány órát és minden rendben lesz. (*fáradtan feláll*). Úgy kell nekem, miért nem hallgattam rád!

AELIUS. — Segítsek? Gyöngé vagy úgy-e?

MARCUS (*erőltetett nevetéssel*). — Ugyan, fiam! Azt

hiszed talán már haldoklom? Ebédre már talpon leszek. Addigra Pontius és Trebonius is itt lesznek; tőlük majd megtudjuk a legújabb híreket. *(el)*.

AELIUS. — Aludj jól, apám! *(elkíséri kicsit)*.

MARCUS. — De ebédre kelts föl! Körül akarok nézni a forumon.

AELIUS. — Csak pihenj le nyugodtan!

MARCUS. — Te pedig légy vidám! *(eltűnik a függöny mögött)*.

AELIUS. — Én legyek vidám?

VI. JELENET.

TOANTES *(elegánsan, belép)*. — Légy boldog a mai napon is, Aelius Aquilius! *(csönd)* Parancsolj velem, patricius!

AELIUS *(mogorván)*. — Ma nincs kedvem olvasni.

TOANTES. — Akkor természetesen ma nem olvasunk. *(hízelegve)* Az áldott napsugár előzőnlötte szobámat, ágyamra is fölkapaszkodott és azt súgta fülembe: Szép idő van ma odakint! — Nem megyünk sétálni, Aelius?

AELIUS. — Nem!

TOANTES. — Akkor hát itt maradunk. Vagy talán kimegyünk a kertbe? A boglárfaék alatt jó hús az árnyék.

AELIUS. — Nem megyek ki!

TOANTES. — Oh persze! Fürödni akarsz! Rögtön megrendelem az illatos vizet! Fürdés után pedig egy pohár szicíliai finom bort!

AELIUS. — Nem ittál eleget tegnap?

TOANTES (*meghunyáskodva odább lép, meglátja a korbácsot*). — Oh! Mi történt ezzel a remek korbáccsal? (*fölveszi*).

AELIUS (*felugrik, kitépi kezéből, dühösen eldobja*).

— Mindig a korbács! Ez az átkozott korbács!

TOANTES (*bámul*). — Igazán . . . bocsánat . . .

AELIUS. — Hát nem látod, hogy terhemre vagy? (*leül. Belülről fojtott fölkiáltás, majd rögtön utána tompa puffanás hangzik ki*) Mi volt ez? (*ijedten fölugrik*).

TOANTES (*tanácstalanul*). — Mi lehetett?

AELIUS (*a függönyök mögé rohan*). — Oh az apám!

TOANTES (*csodálkozva*). — Az apja? Hiszen az a gyakorlótéren van!

VII. JELENET.

SZOLGA (*udvarból jön, jelenti*). — Lucius Pontius és Aulus Trebonius patríciusok! (*bókol a belépőknek. El*).

TOANTES (*bókolva*). — Épen jókor, nemes patríciusok!

PONTIUS. — Üdvözlégý!

TREBONIUS. — Éljen Anakreón előadója! Igazán kitűnő volt, mondhatom! Nagyszerű!

PONTIUS. — Csak az a kár, hogy Danae is belecsicsergett.

TREBONIUS. — Nem vetett árnyékot Toantes művészetére a csicsergésével. Inkább kiegészítette, mint

flótás a szónokot. Jól mondtam az éjjel: a pacsirta . . .

PONTIUS. — És a holló!

TREBONIUS. — Talán nem hollót mondtam?

TOANTES. — Oh nem, nem!

TREBONIUS. — Persze hogy nem! Valami nemes madarat említettem . . . ejnye . . . mit is?

PONTIUS. — Azt hiszem . . . papagájt.

TOANTES. — Jobb, mint a holló! Egy fokkal már előléptem.

TREBONIUS. — Nem! Papagáj sem volt . . . !

VIII. JELENET.

AELIUS (*fejvesztetten rohan elő, az udvarból szolgák futnak be, Paulus Aemilius velük*). — Segítség!
Apám haldoklik!

TOANTES. — Hogyan? Mit csinál?

PONTIUS és TREBONIUS. — Mi történt? Mi az?

AELIUS (*a levéltárba ront*). — Hol vannak a szolgák? Hé, Glicerus! Narsetes! Lísia!

TOANTES (*berohan a függönyök mögé*). — De hát mi történt?

SZOLGÁK (*udvarból be*). — Mi baj? Mi az?

AELIUS. — Gyorsan, oda! (*a szűk bejáróra mutat*).

PAULUS. — Mi történt, fiam?

AELIUS. — Apám haldoklik! Jöjj, Paulus! (*szolga belép a szűk bejáróból*). — Hová mégy?

SZOLGA. — Vizet rendelt! (*El az udvarba*).

AELIUS. — Oh, Paulus!

- TREBONIUS. — Súlyos eset?
- PONTIUS. — Talán csak hirtelen ájulás?
- TREBONIUS. — Bemenjünk hozzá?
- PONTIUS. — Már nagyon sokan vannak bent.
- TOANTES (*előjön a függöny mögül, átveszi szolgától az amfórát*). — Add ide! Rohanj a szobámba, hozd el a gyógyszeres ládámat! (*szolga el, Aelius, Paulus kilépnek*).
- PAULUS. — Maradj idekint. Jobb lesz így! (*újra be-megy*).
- TOANTES. — Aelius! Hol a szagos ecet?
- AELIUS. — A hálóban egy kis ampollában. Majd én! (*balra el*). — (*Toantes jobbra*).
- TREBONIUS. — Mit csináljunk, Lucius?
- PONTIUS. — Menjünk haza!
- TREBONIUS. — Nem! Az nem illik! (*Aelius kezében az ampollával átrohan jobbra*).
- PONTIUS. — Te Aulus; én félek!
- TREBONIUS. — Ez nyilván az éjszakai tivornya következménye.
- PONTIUS. — Biztosan! Sokat ivott, keveset aludt!
- TREBONIUS. — Tudod, nekem sincs jó kedvem.
- PONTIUS. — Kinek is lehetne ilyen... (*hirtelen sírás hangzik jobbról*). Mi ez? Hallgasd csak! (*szolga udvarból jön gyógyszeres ládikával*).
- TREBONIUS (*szolgához*). — Beszélj! Mi történt?
- TOANTES (*szomorúan jobbról szolgához*). — Már nem kell! Visszaviheted! (*szolga el*).
- PONTIUS. — Nos? Mi az?
- TREBONIUS. — Elmúlt a baj?
- TOANTES. — (*távozó szolga után*) Hívd a többieket

is, Glycerus! (*a patriciusokhoz*). Sajnálom, patriciusok! A mai vendégség elmarad. Ép e pillanatban halt meg!

PONTIUS és TREBONIUS. — Meghalt? Óh!

TOANTES. — Bocsánat, ki kell adnom a rendeleteket! (*balra el*). — (*szolgák összegyülekeznek az udvarban, halkán, ijedten kérdezzetik egymást*).

PONTIUS. — Szegény Marcus!

TREBONIUS. — Tegnap még olyan jó kedve volt!

PONTIUS. — De ilyen hirtelenül!

TREBONIUS. — És fiatalon! Harmincnyolc éves!

PONTIUS. — Öt hónappal idősebb csupán, mint én.

TREBONIUS. — Nálamnál pedig egy évvel! (*elindulnak az udvar felé*).

PONTIUS. — Hová megyünk?

TREBONIUS. — Menjünk a melegfürdőbe!

PONTIUS. — Szegény Marcus! (*mindketten el*).

SZOLGÁK (*hangosabban*). — Meghalt? Igazán? Láttad? Ki látta? Most?

ELSŐ SZOLGA (*vizes amfórával kilép a halott szobájából*). — Toantes! Toantes!

TOANTES (*megjelenik*). — Mi baj? (*szolga sűg neki valamit*) Aelius elájult? Megyek! (*szolgákhoz*) Szedjétek össze a balzsamot és illatszereket és várjatok utasításaimra! Készítsétek elő a máglyát! (*belép. Szolgák szétoszlanak*).

(*Függöny*).

Negyedik felvonás.

(Nyomorult helyiség Aquilius házának legfelső emeletén. Szegényes, piszkos fekvőhelyek, rongyhalmok, szerszámok szanaszét. Két durván faragott zsámoly és hozzá hasonló más ócska bútor. Kampón lóg Thorwald bőrzubbonya és tollas sisakja.)

I. J E L E N E T.

(Hermann elkülönített helyen fekszik, beteg, Paulus Aemilius mellette ülve az Evangéliumot olvassa. Thorwald szomorúan gubbaszt a sarokban. Ajtónál rongyhalmazon egy szolgálta nyugodtan alszik).

PAULUS *(olvás)*. — És elkezdett remegni és bánkódni. És mondá nekik: Szomorú az én lelkem mindhalálíig; maradjatok itt és virrasszatok velem. És előre menvén egy kissé, a földre borult és imádkozott, hogyha lehetséges, múltjék el tőle ez az óra. És így szólt: Atyám, neked minden lehetséges: vedd el tőlem e poharat; mindazonáltal ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied.

HERMANN. — Igen, úgy!

PAULUS. — Eltegyem? Fáraszt?

HERMANN. — Oh nem! Olvasd tovább!

PAULUS *(olvas)*. — Aztán visszajött és alva találta őket. És így szólt Péterhez: Simon, te alszol? Nem tudtál csak egy órát is virrasztani velem? Virraszszakok és imádkozások, hogy kísértésbe ne esetek! A lélek ugyan kész, de a test erőtlenségre.

HERMANN *(sóhaj)*. — Bizony erőtlenségre!

PAULUS *(olvas)*. — És harmadszor is visszatért és mondá nekik: Elég, az óra elérkezett.

HERMANN *(fel akar emelkedni, hogy jobban figyelhessen, Paulus segítségére menne, de ő visszaint)*. — Folytasd, kérlek!

PAULUS *(olvas)*. — Ime, az ember Fiát átadják a bűnösöknek. Keljetek föl, menjünk! Aki elárul engem, az közel van.

HERMANN. — Úgy-e, Júdás?

PAULUS. — Igen.

HERMANN. — Apám is hallja?

PAULUS *(hívja)*. — Thorwald!

THORWALD *(föltérdel)*. — Mi az, no?

PAULUS. — Jöjj ide!

THORWALD *(felugrik)*. — Mi az? *(lassan közeledik az ágyhoz)* Hermann! Fiam! *(kitör belőle a fájdalom)* Már csak a puszta koponya és két szeme — azon . . . és nemsokára annak is vége! *(visszatámasztja a sarok felé)* Nem bírom nézni!

HERMANN *(sóhaj)*. — Oh, apám!

PAULUS *(Thorwaldhoz)*. — Kegyetlen vagy, Thorwald!

THORWALD *(visszasiet, gyöngéd hangon)*. — Bocsáss meg fiam! Szegény kis gyermekem!

HERMANN. — Hallottad ?

THORWALD. — Mit, Hermann ?

HERMANN (*a Szentírásra mutat*). — Azt.

THORWALD. — Mit ? (*elkeseredetten*) Már beszélni sem tud! A szó is nehezére esik.

PAULUS. — Azt kérdi, hogy hallottad - e ?

THORWALD. — Nem hallok én semmit! Egy dolog tölti be a szívemet, egy dolgot hallok csak, az zúg egyre a fülemben. Az az egy! Mindig!

HERMANN. — Ne, apám!

PAULUS. — Thorwald!

THORWALD. — Gyógyítsd meg a fiamat! Gyógyítsd meg! Mondd, hogy meggyógyítod és én szelid leszek, alázatos, engedelmes! De ha meghal . . . hej, akkor én . . . !

HERMANN. — Tehát őt is . . .

THORWALD (*ágy fölé hajlik*). — Beszélj, fiam!

HERMANN. — Őt is elárulták!

THORWALD. — Kit ? (*Paulushoz*) Félrebeszél!

HERMANN. — Mondd el neki, Paulus!

PAULUS (*szelíden félrevonja Thorwaldot*). — Hagyd pihenni fiadat; igazán ráfér szegényre! Gyere majd elmondom neked azt, amit ő kíván! Azt, ami az ő lelkében van. Vagy nem bízol bennem ?

THORWALD. — Bocsáss meg, Paulus! Azt sem tudom: mit teszek, olyan borzasztó ez!

PAULUS. — Hallgass rám, Thorwald! Emlékszel-e arra az estére ott a házban, ahol annyi testvérünk volt együtt ?

THORWALD. — Hogyne!

PAULUS. — Hát arra a titokzatos vándorra, aki oly szívesen segített a sebesültön?

THORWALD. — Igen, igen! Az, aki fölemelte . . .

PAULUS. — És bekötötte sebeit . . .

THORWALD. — És hazavitte a sátorába . . .

PAULUS. — És ő maga fizette az ápolása költségeit . . .

THORWALD. — Ugy-e, az egy isten volt?

PAULUS. — Lám csak, milyen jól emlékszel?

THORWALD. — A betegeket talpra állította . . .

PAULUS. — Úgy van!

THORWALD. — És a halottakat is feltámasztotta.

PAULUS. — Jól mondd!

THORWALD (*kitör*). — Itt! Itt tegye meg azt a csodát! (*ágy felé rohanna, de Paulus visszatartja*).

PAULUS. — Már megtette!

THORWALD (*ámul*). — Megtette? Mikor?

PAULUS. — Igen, a csoda megtörtént!

THORWALD (*megint rohanni akar, Paulus visszatartja*). — Paulus!

PAULUS (*szeliden az ágyhoz vezeti*). — Nézz ide! A fiadból, akit te gyűlöltre és vérengzésre tanítottál, új embert alkotott, olyat, akinek a szívében izzó szeretet honol!

HERMANN. — Úgy bizony, apám!

THORWALD (*kétségbeesetten*). — Hermann! Hermann!

HERMANN (*sírva*). — Paulus!

PAULUS. — Itt vagyok, ne félj!

THORWALD (*ellöki Paulust*). — Eredj innen, ha nem tudod végrehajtani a csodát!

HERMANN (*esdekelve*). — Paulus! Paulus!

THORWALD (*távozik az ágytól*). — Téged hív! Job-

ban szeret, mint engem! Te varázsló bűvész!

PAULUS. — Lásd, milyen fájdalmakat okozol neki!

THORWALD (*egyszerre lehiggad*). — Ne haragudj, Paulus! Elment az eszem! Eredj hozzá, gyógyítsd meg!

HERMANN. — Atyám, múltjék el e pohár.

PAULUS (*föleje hajlik*). — Száraz a szád. Szomjas vagy?

HERMANN. — Igen.

PAULUS (*Thorwaldhoz*). — Add ide a korsót!

THORWALD (*fölragadja a korsót*). — Üres! Még a vizet is irigylik tőle!

PAULUS. — Szaladj, hozzá! hamar!

THORWALD. — Megyek! (*el*).

HERMANN. — Oh, apám . . . apám . . . !

PAULUS. — Ne szomorkodj, Hermann! Ő 'szeret téged, nagyon szeret, azért ilyen.

HERMANN. — De én meghalok anélkül . . .

PAULUS. — Fáj, úgy-e, hogy meg kell halnod?

HERMANN. — Csak ő miatta . . .

PAULUS. — Ne félj, lesz rá gondom! . . . Vagy mit is beszélek! Van, aki gondját viseli! Oh Hermann, nem is hiszed, milyen csodálatos dolgok történnek körülötted! Hallgasd csak, milyen kedves, nagyon kedves hírt mondok neked! Aeliusról!

HERMANN (*határtalan örömmel*). — Aeliusról?

PAULUS. — Úgy ám!

HERMANN. — Ő is szenved?

PAULUS. — Nagyon! Most érte életében az első csepés. Anyját soh'sem ismerte, csupán 'apját, és most az is elhagyta. És tudod-e, hogy felőled is kérdezősködött?

HERMANN (*örömös ámulattal*). — Aelius? Felőlem?
 PAULUS. — Érzi, tudja, hogy fájdalmat okozott neked és sajnálja tettét. Nem mondta, de én megláttam rajta. De most pihenj Hermann! (*megigazitja vánkosát, takaróját*) Így! Az én kis testvéremnek aludnia kell! Ne félj, én itt leszek melletted és olvasok neked! Úgy! Húnyd le a szemeidet! (*olvas*) Az áruló pedig jelt adott nekik, mondván: Akit megcsókolok, ő az . . .

II. JELENET.

(*alvó szolga fölébred, ámulva néz körül*).

AELIUS (*óvatosan belép, ébredő szolgára mérgesen néz*). — Hát te mit csinálsz itt, mi? Takarodj a dolgodra! (*szolga el*).

PAULUS (*örömmel*). — Oh, Aelius! Eljöttél?

AELIUS (*csendre inti*). — Alszik?

PAULUS. — Elszunnyadt. Jer közelebb!

AELIUS (*visszahúzódik*). — Nem, nem!

PAULUS. — Igazán nemesen cselekedtél, Aelius!

AELIUS. — Csendesen, Paulus! Már a szolga is meglátott, aki itt volt. Egyetlen lépést sem tehetek, hogy mindenki meg ne tudja!

PAULUS. — Talán szégyenled, Aelius?

AELIUS (*zavartan*). — Nem . . . de . . . mégis . . .

PAULUS. — Jöjj tehát közelebb!

AELIUS (*aggodalmasan körültekint*). — Thorwald nincs itt?

PAULUS. — Nincs. Vízért ment.

AELIUS. — Láttam. (*ampollát vesz elő, Paulusnak adja*) Illatos bor van benne ; gondoltam, hasznára lesz.

PAULUS (*elveszi*). — Szegény Aeliusom !

AELIUS. — Régóta alszik ?

PAULUS. — Épen most szendergett el.

AELIUS. — Hogy' töltötte az éjszakát ?

PAULUS. — Az este igen szenvedett, sehogysen tudott elaludni. Meleg mézesbort adtam neki, ettől mégis elszunnyadt. Ma reggelre nyugodtabb lett. Kért, hogy olvassak neki a mi könyvünkből. Közben újra erőt vett rajta az álom.

AELIUS (*messziről*). — Miért sóhajtozik ? Talán ébren is van . . .

PAULUS. Dehát miért félsz ? Jöjj közelebb !

AELIUS. — Nem, nem !

PAULUS. — Hát akkor miért jöttél ide ?

AELIUS. — Magam sem tudom . . . Eszembe jutott az ampolnám és . . .

PAULUS (*mosolyog*). — Meg akartad felezni velem.

AELIUS. — Úgy van.

PAULUS (*szelíden*). — Tudod-e, hogy vártalak ?

AELIUS (*ámul*). — Engem ?

PAULUS. — Bizonyosra vettem, hogy eljössz. Egyre azt mondogottam magamban : most jön, most, most.

HERMANN (*fölbred*). — Paulus !

PAULUS. — Itt vagyok, gyermekeim ! Jól aludtál ?

HERMANN. — Ki van még itt ?

PAULUS. — Egy másik testvéred.

HERMANN. — Ki az ? Oh, vezesd ide !

PAULUS (*gyengéden megfogja Aelius kezét*). — Jöjj tehát Aelius ! Hallod, hogy téged hív !

AELIUS (*félénken követi*). — De . . . te beszélj velem!

Mondd neki . . . hogy . . .

PAULUS (*ágyynál*). — Nézd csak Hermann, ki van itt?

HERMANN (*végtelen csodálkozással*). — Oh Istenem!

PAULUS. — Beszéljetek végre egymáshoz! Hiszen még eddig nem is ismertétek egymást igazán! De ma eljött a drága óra a ti számotokra is!

HERMANN (*esdekelve*). — Oh Paulus! Paulus!

PAULUS. — Miért hallgatsz, Aelius? Hát nincs semmi mondani valód neki? Látod, ő nem mer megszólítani. Beszélj te hozzá! Nézd csak a te kis szelidlelkű, szenvedő rabszolgádat!

AELIUS (*erőlködve*). — Hermann . . . (*hirtelen undorodva elfordul*) Nem bírom . . .!

PAULUS (*odanyújtja az ampolnát*). — Adjál te neki az illatos borból, a te kezedből jobban fog esni.

AELIUS (*átveszi az edényt*). — De . . . én . . . én . . . még sohasem . . .

PAULUS (*nyájasan mosolyog*). — Oh, az ilyesmit könnyen megtanulja az ember!

AELIUS (*Hermannhoz*). — Szomjas vagy? (*Hermann int*) Igyál! Nesze! Nagyon jó! (*szájába tölti*) Ugy-e, milyen finom?

HERMANN. — Isten fizesse vissza . . .

AELIUS (*Paulushoz*). — Ugy-e, meg fog gyógyulni? (*Hermannhoz*) Ugy-e, jobban érzed magadat? (*Hermann fejével int*) Lám, már is jobban érzi magát! Ne félj, biztosan meg fogsz gyógyulni!

PAULUS. — Hiszen már meg is gyógyult! (*Aelius ámul*) Te el sem tudod képzelni, milyen boldog

életre támadt föl a lelke. Mert a teste már nem számít.

AELIUS. — De miről beszélsz? Nem értelek!

PAULUS. — Bánod-e most, amit vele tettél? Amit jóvá tenni nem lehet?

AELIUS (*megrettenve*). — Paulus!

PAULUS. — Ez az igazság órája, Aelius! Ha én hallgatnék is, mit érne az neked, mikor a lelkedben hangosan kiáltoznak a korbácsütések, amikkel agyongyötörted ezt a szegény kis testet. Igen, igen! Azt akarom, hogy sírjál, hogy fölébredjen benned a bánat, a fájdalom, hogy a te szíved is új, szebb, tisztább életre ébredjen! (*Aelius sír*).

HERMANN. — Ne! Ne! Inkább mondd meg neki. . .

PAULUS. — Mit mondjak, gyermekem? Mit?

HERMANN (*lihegve*). — Hogy én mindig. . .

PAULUS. — Szeretted őt?

HERMANN. — Igen. . . nagyon szerettem és most felajánlom. . .

PAULUS. — Hallod-e, Aelius? A te kegyetlen ütéseidre, a te dölyfös durvaságaidra ez az egyetlen szó a felelete: szerettem! És most felajánlja az ő tönkretett életét a te boldogságodért.

AELIUS. — (*hirtelen térdreborul, fejét a beteg ágyára tamasztja, zokogva felkiált*). — Hermann! Hermann!

HERMANN. — Oh, Istenem! Ne! Ne sírj!

AELIUS. — Bocsáss meg nekem, Hermann! Bocsáss meg!

HERMANN. — Oh, Paulus!

AELIUS. — Csak egy szót, Hermann! Mondd, hogy megbocsájtasz! (*megöleli, megcsókolja*).

PAULUS (*meghatottan*). — Isten! Isten! Erre az órára vártunk! Tudtuk, hogy eljön! (*fölemeli Aeliust*)
Elég volt, Aelius! Sok is volt már! Kelj föl!

AELIUS (*fölkel*). — Itt akarok maradni a közelében! A saját kezeimmel fogom kiszolgálni! (*lehajlik*)
Hogy' vagy, Hermann? Fáj-e valamid? Nekem mondd meg, csakis nekem! Ne félj tőlem! Már nem vagy a rabszolgám! (*Paulushoz*) Milyen nyomorult az ágya! Vitéssük le az én szobámba!

PAULUS. — Már nem lehet.

AELIUS. — Akkor fölhozatom neki az én könnyű pehelytakarómat. Mindjárt ide hívok egy szolgát.

PAULUS. — Ne! Hagyd abba!

AELIUS (*izgalomtól kimerülten Paulus vállára borul*).
— Oh, Paulus! Mennyit kellett szenvednie!

PAULUS (*simogatja*). — Érzed, úgy-e? És nem úgy tűnik fel előtted, mintha ma ismerted volna meg őt igazán?

AELIUS. — De igen! Hiszen én még sohasem szerettem senkit. Tudósok és részeges fickók között éltem eddig; ezek borral, amazok szavakkal kábítottak el, de a szívem mind a kettőtől üres maradt. De én ezt a hitvány multat el akarom dobni magamtól és szeretettel óhajtom megtölteni a most még üres szívemet. Oh, Paulus, taníts meg engemet erre!

PAULUS. — De hiszen te máris tudod azt! A szíved máris tele van szeretettel!

III. JELENET.

TOANTES (*belép, tétován körülnéz*). — Patricius, te itt vagy? (*Aeliust is meglátja*) Oh Phoebus Apolló! Ő is itt van! Azért keresem hát órák óta eredménytelenül az egész házban! De kérlek Aelius, mit jelent ez a furcsa viselkedésed? Paulus Aemilius tegnapelőtt azt mondta, hogy a világ nemsokára megváltozik. Most a saját szemeimmel is látom ezt! Két patricius egy nyomorult barbár nyoszolyája mellett! Dehát hová gondoltok? Nekem kötelességem felügyelni rád, Aelius. Ma-holnap felöltöd a toga virilist, nagykorúvá leszel. Hát illik hozzád ez a . . .

AELIUS (*sértődötten*). — Elég! Ki hívott ide? És kitől tudtad meg, hogy itt vagyok?

TOANTES. — Glicerius meglátott és . . .

AELIUS (*Paulushoz*). — Mit mondtam! Az a szolgálta, aki itt volt. Holnap az egész Róma tudni fogja, hogy én egy barbár ágya mellett voltam!

PAULUS (*szelíden*). — Oly' gyorsan felejtesz, fiam?

TOANTES. — Senki sem fogja megtudni, annál kevésbé Róma! Gondoskodtam róla, hogy semmi ki ne szivároгjon a házból. Gliceriusnak egy kis megvesszőzést ígértem arra az esetre, ha el találna járni a szája. Esetleg, ha akarod, verjük láncra Tusculumban.

PAULUS (*gúnyosan*). — Lágý szíved van, Toantes! Ekkora bűnért csupán ilyen csekély büntetést? Na hallod!

AELIUS (*inkább magához*). — Bánom is én: hadd tudják meg!

TOANTES. — Nekem is mindegy! Hanem siessünk ki ebből az Augiás istállójából, mert ránk ragad a barbár nyavalyája!

AELIUS (*hirtelen*). — Távozz, Toantes!

TOANTES (*méltatlankodva*). — De Aelius!

AELIUS. — Jó, hogy eszembe juttattad a toga virilist! Már nem állok gyámság alatt, legkevésbé pedig épen a tied alatt!

TOANTES (*ijedtében hebeg*). — Mi . . . ? . . . El . . . bocsájtasz?

AELIUS. — Visszaadom a szabadságodat.

TOANTES. — De Aelius! Patrícius!

AELIUS (*Paulushoz*). — El kell felejtennem a multat. Nagy út előtt állok és arra egészen más vezetőkre van szükségem.

TOANTES (*kétségbeesve*). — Patrícius!

AELIUS. — Váljunk el békeességben, Toantes! A pénzemet megkapod, de a lelkeket nem. Isten veled!

TOANTES. — És itt hagyjalak ennél a . . . ?

AELIUS. — Elég! Távozz!

TOANTES (*indul*). — Oh Apolló!

IV. JELENET.

THORWALD (*kezében a tele korsóval belép*). — Hát te mit keresel itt?

TOANTES. — Én már megtaláltam, amit kerestem! (*el*).

THORWALD (*mogorván*). — Paulus! Tudni akarom...

PAULUS (*takarni akarja Aeliust*). — Thorwald!

THORWALD (*hirtelen megpillantja a remegő Aeliust, nekiront, közben elejti a korsót. Nagyot kiált*). — Gyilkos! Hóhér!

PAULUS (*visszatartja*). — Meg akarsz ölni a fiadat, Thorwald?

THORWALD (*szabadulni akar*). — Eressz! Ő a gyilkosa!

PAULUS (*hátrafordul*). — Távozz, Aelius! Gyorsan! (*Aelius el*).

THORWALD. — Mit keresett itt? Még itt is kinozza?

PAULUS. — Lásd, mit csináltál, te szerencsétlen? Hol a víz, amit hoztál?

THORWALD (*áll-áll*). — A víz...? A víz...? (*fölveszi a korsót, szomorúan nézi*).

HERMANN (*fájdalmasan*). — Oh Istenem, Istenem!

PAULUS (*hozzámegy*). — Itt vagyok, gyermekem, ne félj! Testvérednek nincs baja, szerencsésen elmentekült, de majd visszajön és akkor el sem hágy többé téged. Hallod-e szavamat, Hermann? Megérted-e a beszédemet? (*Hermann már nem tud beszélni, nem lát, nem hall többé*). Hermann! (*ijedten föléjehajlik, szívszorogva szólítgatja*) Hermann! Hermann!

THORWALD (*az üres korsót nézi*). — Nincs benne, egy csöpp sincs benne! Most mi lesz? El fog pusztulni... de miért?... miért?

PAULUS (*homlokon csókolja Hermannnt, könnyes szemekkel Thorvaldhoz lép, nagyon szomorú*).

THORWALD (*riadtan*). — Mi történt? Beszélj!

PAULUS. — A földi kínoknak, szenvedéseknek vége!

THORWALD. — Alszik?

PAULUS. — Nagyon boldogan.

THORWALD (*vad örömmel*). — Paulus! Megtörtént a csoda?

PAULUS. — Eredj, csókold meg!

THORWALD (*szívszorogva megy az ágyhoz*). — Nem értelek! (*mindig hangosabban hívja*) Hermann! Hermann! Hermann! Istenek ott fönt! (*egészen az arcába kiált*) Hermann! (*végre megérti*) Meghalt! Vége! Hideg és fehér!

PAULUS (*szelíden*). — Thorwald! Csillapodj!

THORWALD (*ellöki*). — Meghalt! Nem érted? Mit akarsz még itt?

PAULUS. — Jöjj velem, Thorwald!

THORWALD (*örjöngve*). — Eredj innen! Most már egészen az enyém! Most esküszünk igazán egymásnak! Ide a kezedet az enyéembe, szegény fiam! Véres bosszút a gazokra! Esküszünk! (*beszéd közben megragadja Hermann kezeit*).

(Függöny).

Ötödik felvonás.

(Éjjel. A háttérben Róma palotáinak bizonytalan körvonalai. Utca, jobboldalán Aquilius házának kapuja zárva).

I. J E L E N E T.

(Baloldali háttér felől katonai őrjárat közeleg dalolva, áthalad a színpadon, jobbra el. A dal megszűről hangzik, lassan közeledik és ugyanúgy szűnik meg).

KATONÁK *(dalolnak)*. —

- 1) Éljen a császár, Filippusz,
S élte dicső legyen végig!
Hire, hatalma repüljön,
Szálljon a messzi nagy égisz!
- 2) Isteni Cézár, üdvözlégy!
Telt poharunk ürül érted.
Nézd: a kemény karunk, mellünk
Lészen a pajzsod, a vérted.

3) Istenek hősi kegyeltje,
 Íme fogadd köszönésünk:
 Mint e pohárbul a zöld bor,
 Hull, ha kell, érted a vérünk!

4) *(az 1. versszak ismétlendő).*

II. JELENET.

(Paulus Aemilius és Aelius bal háttérből jönnek. Előttük szolga fáklyával világít, fölnyitja a ház kapuját, egyedül belép).

AELIUS. — Kik énekelnek?

PAULUS. — Azt hiszem, a pretóriánusok. Nyilván megkapták az új császártól a szokásos ajándékot.

AELIUS *(félelemmel a hangjában)*. — Paulus!

PAULUS. — Nos? Mi baj, Aelius?

AELIUS. — Nem vettél észre semmit, mikor a Béke temploma mellett elmentünk?

PAULUS. — Nem. Te talán láttál valamit?

AELIUS. — Úgy rémlett, mintha egy sötét árnyék suhant volna el ott . . .

PAULUS. — Ugyan Aelius! Képzeldől!

AELIUS. — Oh nem! Az előcsarnok oszlopai közül surrant elő és a patríciusok utcájában tűnt el.

PAULUS. — Akkor alighanem egy részeg rabszolga lehetett. Hiszen ma az egész város ünnepelt.

AELIUS. — Az lehet. De mégis, olyan gyanus . . .

PAULUS. — Miért vagy nyugtalan, fiam? Mintha rettegneél valamitől.

AELIUS. — Úgy érzem, hogy bosszúálló szellemek üldöznek. Tudom, hogy bűnhődnöm kell!

PAULUS. — Ugyan, Aelius! Verd ki a fejedből ezeket a sötét gondolatokat!

AELIUS (*a kapura mutat*). — Onnan hozták ki a vértelen, hófehér, meggyötört kis testét. Mozdulatlanul feküdt a lepedőben. A fogadószobából néztem . . . Szegény fiú! (*lehajtja fejét*).

PAULUS. — Szegény kis Hermann!

AELIUS. — Nyugtass meg, Paulus, vigasztalj meg! Olyan elhagyatottnak érzem magamat!

PAULUS. — Menjünk be, Aelius. (*indulnak*).

AELIUS. — Olyan szomorú most nekem ez a ház! (*hirtelen megáll*) Paulus!

PAULUS. — Mit kívánsz, fiam?

AELIUS. — Mi lesz velem, ha megtudják, hogy én is közétek járok?

PAULUS. — Sohse aggasszon ez, fiam! Különben is késő már a töprengésed! Te már nem vagy az, aki tegnap voltál.

AELIUS. — Igaz . . . De hát mi vagyok? . . . Talán máris keresztény? . . . Egészen új, nagyszerű és fenséges az, amit most látok, hallok . . . És folyton előttem lebeg az a két Tudod, Paulus . . . (*hirtelen elhallgat*).

PAULUS. — Miről beszélsz?

AELIUS. — Nem tudom őt elfelejteni, de nem is akarom. Levágtam egy hajfürtöt a fejéről és ráerősítettem arra az átkozott korbácsra . . . valahányszor ránézek, sírnom kell!

PAULUS. — Szegény fiam!

AELIUS. — Amint látod, vezekelni akarok . . .

PAULUS. — De nem csupán a sírással!

AELIUS. — Hanem?

PAULUS. — Aelius! Én belelátok lelkedbe, látom, hogyan leszel új emberré, sőt a kis halottat látom ujjáéledni benned.

AELIUS (*szomorúan*). — Oh, bár úgy lenne!

PAULUS. — Úgy van! És hidd el, van valaki, aki nálamnál is jobban szeretné ezt az ujjáéledést látni!

AELIUS (*hevesen*). — Thorwaldot gondolod?

PAULUS. — Igen.

AELIUS (*bánatosan*). — Megszökött . . .

PAULUS. — Igaz, az este óta senki sem látta, pedig már kezdett megnyílni az a vad szív. És a fia holtteste mellett ismét bezárult. Véres bosszút esküdött.

AELIUS (*ijedten*). — Ettől félek hát én! Ezért vagyok nyugtalan! A vérem hullásával fogok megbűnhődni!

PAULUS. — Én pedig másképen képzelem a te vezeklésedet. Sokkal édesebb és szentebb lesz az!

AELIUS (*boldogan*). — Mire gondolsz, Paulus?

PAULUS. — Az útat, amire léptél, végig kell járnod és annak a végén meg fogod találni a lelked nyugalját, boldog békéjét. (*kis szünet*) Aelius! Neked már nincs atyád . . . neki nincs gyermeke!

AELIUS. — Oh . . . Igen!

PAULUS. — Érted - e már?

AELIUS. — Igen, igen! Hiszen én is mondtam már, hogy minden köteléket el kell tépnem, ami a multamhoz fűz és újjá kell születnem!

PAULUS. — Ime, már is keresztény vagy!

AELIUS. — Azt nem tudom, de hogy más emberré

lettem, az bizonyos! Valami édes érzés él bennem; homályosan még, de határozottan . . . Igen-igen! Csakis vele! . . . Vissza kell adnom gyermekét és új családot alkotnom vele, de nem itt! Elmegyünk messze-messze, ahová a hangja sem ér el ennek a gonosz városnak . . .

PAULUS (*átkarolja*). — Jöjj, Aelius, menjünk be (*indulnak*).

AELIUS (*megáll a küszöbön*). — De vajjon elfogad-e majd engem?

PAULUS. — Hát azt hiszed, hiába halt meg az a szegény gyermek? Ő áll majd kettőtök közé összekötő kapocsnak.

AELIUS. — Oh, Paulus! Neked mindig igazad van! (*belépnek, az ajtót félig nyitva hagyják. Elsötétül a ház belseje*).

III. J E L E N E T.

THORWALD (*balról jön, kezében fáklyával. Óvatosan somfordál előbbre és a kaput kémleli. Hallgatódzik*). — Bementek . . . mind a ketten. Még világos az előcsarnok. Mégis csak megvárom, míg minden elcsendesedik . . . Három napja lesem . . . de ez lesz az utolsó napja! Nekem is! Pusztuljunk együtt! (*közelebb lopakodik, megint visszalép*) Még mindig fönnek vannak . . . (*gondolkozik*) Nem, az nem jó lesz! Ha az előszoba vagy a levéltár függőnyeit gyujtom meg, a tűz fénye fölébresztheti és idejekorán elmenekülhet. Hanem amott az oszlopcsarnok alatt a hálószobája mellett van a könyvtár . . .

fölmászom az ablak rácsához és bedobom a fáklyát . . . a többit majd elvégzi a tűz! Menekülnie sehogy sem lehet! Mielőtt fölébred, minden oldalról körülveszik a lángok. *(bekémsel a házba)* Nő, végre sötét van bent! Még várok egy kicsit! *(gondolkozik)* És mi lesz azután? . . . Mi lesz . . . ? Paulus továbbra is eljár oda, ahol megölelik, megcsókolják egymást az emberek és én . . . én velem . . . *(szünet)* Nem! Nem engedek! Itt gyilkolták meg, ebben az átkozott házban! Pusztulnia kell! *(óvatosan besurran a házba, egy perc múlva kijön fáklya nélkül. Megáll, ijedten néz körül, a ház felé les. Az előcsarnokból lépések nesze hallik. Rémsülten botorkál a bal háttér felé.)*

IV. J E L E N E T.

PAULUS *(kilép a kapun, gyanakodva körülnéz)*. — Ki van itt?

THORWALD *(magában)*. — Ez Paulus . . . nem! Őt nem szabad . . . *(odamegy hozzá)* Paulus!

PAULUS *(meglepetve)*. — Thorwald! Hol jártál napok óta?

THORWALD. — Te mentél be az előbb?

PAULUS. — Én és Aelius.

THORWALD. — Azt hittem, Toantes . . . Ujra bemégy?

PAULUS *(csodálkozva)*. — Nem. Csak hazakísértem a patríciust.

THORWALD. — Akkor jól van. *(el akar menni)*.

PAULUS *(megragadja)*. — Várj csak, Thorwald!

THORWALD (*szabadulni igyekszik*). — Engedj el!
 Úgyis hiába minden!

PAULUS. — Csak egy kérdést! Te be akartál menni,
 úgy - e?

THORWALD. — Nem!

PAULUS. — Ne tagadd, Thorwald! Ha megmotoználak,
 bizonyosan találnék nálad fegyvert.

THORWALD (*széttárja karjait*). — Nem találnál. Jer,
 kutass ki!

PAULUS. — No, jól van! Tudom, hogy be akartál
 menni, jöjj, menjünk hát be együtt!

THORWALD. — Nem, nem! Engedj el, Paulus!

PAULUS (*szigorúan*). — Thorwald! Tudod-e, kit
 akartál most megölni?

THORWALD. — Én?

PAULUS. — Igenis te! Merényletre készültél, ne is
 tagadd! Én a szívedbe látok.

THORWALD. — Hát ki kezdte a harcot? Bántottam
 én őket? Békességben éltem a hazámban, erdőm-
 ben. Ezek a nyomorultak rám törtek, mint a rab-
 lók, megtámadtak . . .!

PAULUS. — Thorwald!

THORWALD. — Elrabolták gyermekemet és aprán-
 ként megölték itt, ebben a házban! Ennek így kell
 végződnie, ahogy én csinálom! Ez az igazság!

PAULUS (*elengedi*). — Jó, menj tehát! A te szíved
 ismét bezárult és megkeményedett. Majd meglásd,
 mennyire fájni fog nemsokára, hogy elfeledkeztél
 mindenről.

THORWALD. — Elfelejtkeztem? Róla nem felejtkez-
 tem el!

PAULUS. — De igen is ő róla is elfelejtkeztél! Isten szólt hozzád ő általa, de te visszautasítottad az isteni szótatot. (*farkasszemet néznek; Thorwald önmagával küzd*). Oh, Thorwald! Hogyan tudtad elfelejteni azt az estét? Hogy tudott a szíved ismét annyira megkeményedni? Hát nem emlékszel már, milyen boldog voltál akkor?

THORWALD (*fájdalmasan*). — Akkor . . . valóban boldog voltam . . . de te csodát ígértél . . . ott, abban a szobában . . . és a csoda helyett meghalt!

PAULUS. — De tudod-e, miért halt meg?

THORWALD (*durván*). — Nem tudom, de nem is akarom! Mert nemcsak hogy meghalt, de a hóhérra is ott állt mellette!

PAULUS. — Ott kellett állania, mert Isten állította oda! Mert a lelke kínozza, mert a szomorúság, a bánat, a büntudat odaállította! Emlékezz csak; akkor veszítette el az apját! Magára maradt, árván, elhagyottan. Vigasztalót keresett és azt ott találta meg fönt, abban a kis szobában, ahol testvéri szívre akadt, a te szelíd kis fiad szerető szívére. (*megragadja*) Most már tudod, miért volt ott?

THORWALD (*megrendülve*). — Engedj el, Paulus!

PAULUS. — No, gyere be velem! Ne félj!

THORWALD. — Nem, nem! Engedj el!

PAULUS. — Pedig odabent drága emléket találnál Hermanntól (*szünet*). Egy szép szöke hajfürtöt . . .

THORWALD (*hevesen*). — Odabent?

PAULUS. — Odabent, igen! Amit ő vágott le emlékül és szent ereklye gyanánt őriz. Tudod-e, miért őrzi? Hogy folyton-folyvást emlékeztesse őt meg-

dicsőült testvérére, aki ellen oly sokat vétkezett, de a vétkeit le akarja vezekelni, meg akarja nyerni a bocsánatot . . .

THORWALD (*hevesen közbevág*). — Paulus! Ne!

PAULUS. — Pedig ő már megbocsájtott neki. De te ezt nem akartad látni. Elrohantál ágya mellől, mint egy felbőszült vadállat. Oh, ha ott maradsz! Ismét megláttad volna a csodát, a szeretet ama csodáját, amit már láttál ott, abban a nagy házban: a patrícius megölelte rabszolgáját, megítatta a saját illatos borából, letörülte forró homlokáról az izzadságot és megvigasztalta haldokló szívét, megédesítette utolsó perceit, mert szeretetet adott neki, bűnbánattal megtisztított szeretetet. (*Thorwald mereven bámul*) Csodálkozol, úgy-e? Vagy tán nem is hiszed, amit most mondtam? Azt gondolod, hogy megcsallak?

THORWALD. — Oh nem, nem!

PAULUS. — Isten a tanum, hogy igazat beszélek! Aelius Aquilius patrícius odarokkadt a fiad ágyára és zokogva könyörgött neki, hogy bocsássa meg a vétkeit. És a te szelíd kis fiadnak a tiszta lelke az Aelius testvéri búcsúcsókjával ment föl Istenhez. Te pedig vad őrjöngéssel csak fokoztad a szenvedéseit. Menj el békével, Thorwald, mert te úgy sem hiszel már semmiben!

THORWALD (*ordít*). — Oh jaj! (*a kapuhoz rohan. a küszöbnél megtorpan, lihegve*) Igaz ez mind?

PAULUS. — Hiába, te nem hiszel nekem!

THORWALD (*kiáltozva*). — Mondd, hogy nem igaz! Bolondíts el! Hazudj! Mondd, hogy jól tettem azt, amit tettem!

PAULUS (*rémülten*). — Dehát mit tettél, szerencsétlen?

THORWALD. — Nem birtam másként cselekedni! Meg kellett tennem! Oh Paulus, nézd! (*Aquilus háza ablakából vörös lángnyelvek csapnak ki*).

PAULUS. — Te tetted ezt? Oh, Thorwald, meg kell menteni Aeliust! Előre! (*indul*).

THORWALD (*visszarántja*). — Majd én! Eressz engem előre! (*beugrik az égő házba*).

PAULUS (*kezait imára tárja*). — Oh Uram, Istenem! Légy velem! Ne hagyd el! (*hirtelen az utca baloldalán el*) Emberek! Polgárok! Katonák! Tűz van! Tűz van! (*messziről kürtjelzés; a házból zürzavaros hangok hallatszanak*) Tűz van! Segítség! Tűz van!

THORWALD (*belülről*). — Megvan! Hozom! Paulus! (*lihegve jön, karjaiban Aelius*) Itt van! Él! Paulus!

PAULUS (*lihegve szalad, Aelius leugrik a földre, Paulus karjai közé omlik; Thorwald térdre esik, kezait Paulus felé tárja*). — Lásd, itt a várva-várt csoda! A szeretet ragyogó csodája, amit a te szelídlelkű kis Hermannod hajtott végre! (*a házból szolgák; az utcából polgárok, katonák rohannak elő össze-vissza*).

4. sz.

A L I B A

Énekes vigjáték két felvonásban.

A szemtelen és furfangos tolvajokkal szemben áll a becsületes károsult, akit a tolvajokkal egy húron pendülő bíró már-már elítélne, mint rágalmazót, de az utolsó pillanatban váratlan fordulatot vesznek az események és az nevet igazán, aki utoljára nevet.

Á R A 1 Pengő.

5. sz. EZERNYOLCSÁZHETVEN- EGYBEN

Dráma egy felvonásban.

A francia kommün idejében játszódik le a történet és valóságos megdicsőítése a keresztényi megbocsátásnak.

Á R A 80 fillér.

6. sz.

B Í R Ó E L Ő T T

Énekes vigjáték egy felvonásban.

A cigány, mint panaszos, a parasztleány, mint vádlott áll a bíró előtt. A kacagtató jelenetek egész sora után fordul a kocka: kiderül a leány ártatlansága, a tolvaj cigány pedig tömlöcbe kerül.

Á R A 80 fillér.

7. sz. A SZERETET CSODÁJA

Dráma öt felvonásban.

Az antik Róma (Kr. u. 244) kétféle gazdag patríciusát és ugyancsak kétféle rabszolgáját mutatja be a darab izgalmasan perdülő események keretében, még pedig a testi élvezetekbe merült előkelőkkel szembe állítja a csupaszeretet főurat, az állandó megalázásokat szenvedő s ép' ezért bosszút lihegő barbárral szembe a Krisztusért tűrő szelidlelkű rabszolga gyermeket, akinek bámulatra méltó keresztényi szeretete csodákat művel a kemény szívekben.

Á R A 1 P 20 fill.

8. sz. A HŰSÉGES SZOLGA

Don Bosco élete négy képben.

A Szalézi Művek alapítójának gazdag életéből a legjellegzetesebb és legmegkapóbb részeket ragadja ki e színmű és nagy elevenséggel tárja a szemlélő elé.

Á R A 1 P 20 fill.

9. sz. HORKOLÁS A JELSZÓ

Bohózat egy felvonásban.

A kapitány úr együtt lakik szigorú édesapjával s hogy mégis elmehessen barátaival mulatni, éjszakára maga helyett a közlegényét fekteti a saját ágába. A turpisság kiderül, a kapitány megjavul.

Á R A 80 fillér.

10. sz. A ZSEBTOLVAJ

Dráma három felvonásban.

Egy gonoszlelkű úriember megbüntetésére és az igazság kiderítésére a Gondviselés a megtérő zsebtolvajt használja fel. Az örökségüktől csalárd úton megfosztottak megkapják jogos tulajdonukat, a lejtőre tévedt és a megtérő tolvaj egyszerre mennek a börtönbe, hogy megvezekeljenek elkövetett bűneikért.

Á R A 1 Pengő.

Ez az első tíz színdarab kizárólag fiú szereplőket foglalkoztat. Leányoknak való színdarabokat a későbbi számokban adunk ki.

**Megrendelési cím: Szalézi Értesítő Rákospalota,
Clarisseum.**